

1. međunarodna znanstveno-stručna konferencija
1st International Scientific Conference

Kompetentni sustavi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju

Competent Systems in Early Childhood Education and Care

Osijek (Hrvatska), 21. – 22. listopada 2022.
Osijek (Croatia), 21st – 22nd October 2022

KNJIŽICA SAŽETAKA

BOOK OF ABSTRACTS

**1. međunarodna znanstveno-stručna konferencija
Kompetentni sustavi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju**

**1st International Scientific Conference
Competent Systems in Early Childhood Education and Care**

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku (Republika Hrvatska) i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Centar za znanstveni rad u Vinkovcima (Republika Hrvatska)

Faculty of Education, University of Osijek (Croatia) and Croatian Academy of Science and Arts, Center for Scientific Work in Vinkovci (Croatia)

Osijek (Hrvatska), 21. – 22. listopada 2022. // Osijek (Croatia), 21-22 October 2022

KNJIŽICA SAŽETAKA // BOOK OF ABSTRACTS

Izdavač // Publisher

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti // Josip Juraj Strossmayer University, Faculty of Education

Za izdavača // Acting publisher

Emina Berbić Kolar

Glavne urednice // Editors-in-chief

Tijana Borovac

Ida Somolanji Tokić

Grafička obrada i dizajn naslovnice // Layout and cover design

Ana Mirković Moguš

Marko Šošić

ISBN 978-953-8371-09-7

Osijek, 2022.

**1. međunarodna znanstveno-stručna konferencija Kompetentni sustavi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju // 1st International Scientific Conference
Competent Systems in Early Childhood Education and Care**

Osijek (Hrvatska), 21. – 22. listopada 2022. // Osijek (Croatia), 21-22 October 2022

Organizacijski odbor // Organizing Committee

Ida Somolanji Tokić (Osijek), Tijana Borovac (Osijek), Alma Škugor (Osijek), Goran Kujundžić (Osijek), Marko Šošić (Osijek), Ivana Trtanj (Osijek), Maja Brust Nemet (Osijek), Ana Mirković Moguš (Osijek), Ružica Tokić Zec (Osijek), Anica Bilić (Osijek), Vedrana Kuti (Osijek)

Programski odbor // Programme Committee

Tijana Borovac (Osijek), Ida Somolanji Tokić (Osijek), Živka Krnjaja (Beograd, Srbija), Dragana Breneselović (Beograd, Srbija), Edita Slunjski (Zagreb), Mehmet Toran (Istanbul, Republika Turska), Emina Berbić Kolar (Osijek), Anica Bilić (Vinkovci), Katarina Bogatić (Osijek), Jasmina Bećirović-Karabegović (Sarajevo, Bosna i Hercegovina), Tatjana Devjak (Ljubljana, Slovenija), Annerieke Boland (Amsterdam, Nizozemska), Maria Inês Ribeiro Basílio de Pinho (Porto, Portugal), Vesnica Mlinarević (Osijek)

Znanstveni odbor // Scientific Committee

Alma Škugor (Osijek), Živka Krnjaja (Beograd, Srbija), Dragana Breneselović (Beograd, Srbija), Edita Slunjski (Zagreb), Mehmet Toran (Istanbul, Republika Turska), Tatjana Devjak (Ljubljana, Slovenija), Jasmina Bećirović-Karabegović (Sarajevo, Bosnia i Hercegovina), Dejana Bouillet (Zagreb), Vesnica Mlinarević (Osijek), Adrijana Višnjić Jevtić (Zagreb), Silvija Ručević (Osijek), Maria Inês Ribeiro Basílio de Pinho (Porto, Portugal), Annerieke Boland (Amsterdam, Nizozemska), Danijela Blanuša Trošelj (Pula), Senka Žižanović (Osijek), Sanja Simel Pranjić (Osijek), Toni Maglica (Split)

SAŽETCI // ABSTRACTS

Sadržaj // Table of Contents

Ana Mirković Moguš, Rahaela Varga, Sara Krmpotić

Crtani filmovi u funkciji socijalnog razvoja predškolaca // Cartoons serving the function of promoting social development in preschoolers

..... 1

Toni Crvelin, Matija Šćetko

Čime je popločan put na prijelazu djece iz vrtića u školu? // How does the transitional road from kindergarten to school looks like? 3

Martina Jularić, Daniela Car Mohač

Dječje perspektive sportskog vrtića // Children's perspectives on sports kindergarten 6

Helena Biškup, Adrijana Višnjić-Jevtić i Ivana Golik Homolak

Dječja perspektiva vremena provedenog u vrtiću // Children's perspective of time spent in kindergarten 8

Karolina Dobi Barišić i Lucija Majdenić

Dječji vrtići Osječko-baranjske županije na webu: analiza prisutnosti, sadržaja, pristupačnosti, upotrebljivosti i sigurnosti // Kindergartens of Osijek-Baranja County on the web: analysis of presence, content, accessibility, usability and security

..... 10

Klaudija Martić i Nikolina Saili

Dokumentiranje – alat razvoja profesionalizma odgajatelja u partnerskom odnosu s roditeljima // Pedagogical documentation – a tool for developing the professionalism of educators in partnership with parents 12

Danijela Blanuša Trošelj i Nina Šušnjar

Etičke dileme u svakodnevnom radu odgajatelja // Ethical dilemmas in the daily work of preschool teachers

..... 13

Kristina Alviž Rengel

Gdje smo se izgubili? // Where did we get lost? 15

Katarina Bogatić, Horațiu Catalano i Cristina Catalano

Igra i usmjerenost na dijete u Rumunjskoj i Hrvatskoj // Play and child-centeredness in Romania and Croatia

..... 17

Martina Jularić, Iva Klarić i Antonija Vučašinović

Integracija pokreta kao element uspješnosti inkluziji // Integrating movement as an element of inclusion success

..... 19

<i>Marijana Karapetrić i Regina Strenja</i> Integracija STEM-a i ranog učenja engleskog jezika u dječjem vrtiću // Integration of STEM and early English language learning in kindergarten	21
<i>Jerneja Jager i Mateja Režek</i> Izgradnja kompetentnog sustava ranog odgoja i obrazovanja s profesionalnim zajednicama učenja	23
<i>Spomenka Divljan i Vesna Radulović</i> Kako kompetentan pojedinac povezuje razine obrazovanja? // How a competent individual connects levels of education?	25
<i>Ivana Trtanji i Zdenka Andrić</i> Koliko predškolska djeca znaju o slovima i zašto su nam ti podatci važni? // How much do preschool children know about letters and why does this data matter?	27
<i>Marija Karačić</i> Komunikacija odgojitelja s roditeljima // Communication of educators with parents	29
<i>Sonja Čotar Konrad, Tina Štemberger i Karmen Drlić</i> Kreatori, a ne samo korisnici: izgradnja digitalnih kompetencija odgojitelja i razvoj računalnog mišljenja djece predškolske dobi // Creators and not just users: building digital competencies of preschool teachers and developing children's computational thinking.....	31
<i>Lana Očko</i> Kvaliteta kao trajni razvoj // Quality as sustainable development.....	33
<i>Silvija Zlatar i Ivana Prpić</i> Međunarodna suradnja i mobilnosti u području trajnog profesionalnog razvoja djelatnika iz sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj // International cooperation and mobility in the field of continuous professional development of early and preschool education teachers in the Republic of Croatia	35
<i>Ljiljana Tadić Komadina</i> Mogućnosti i problematika refleksivne prakse u izložbenim prostorima // Possibilities and problems of reflective practice in exhibition spaces	37
<i>Marijana Dragoslavić</i> Nasilje među djecom predškolske i rane školske dobi // Violence among preschool and early school age children	38
<i>Renata Šimunović</i>	

Novi izazovi u povezivanju sustava ranog i predškolskog i primarnog odgoja i obrazovanja u doba pandemije // New challenges in connecting the systems of early and preschool and primary education in the pandemic era

40

Tihana Škojo

Oblikovanje glazbenih aktivnosti početničkoga solfeggia s metodičkoga aspekta // Methodological aspect of designing music activities in beginner solfeggio

42

Dejana Bouillet i Marina Panić

Odgovori ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na potrebe djece u nepovoljnem položaju // Early childhood education and care institutions' responses to the needs of children in unfavorable position 43

Petra Bučević, Rahaela Varga i Ana Mirković Moguš

Odraž osobne prošlosti u budućnosti: anticipacija značajki pedagoškog odnosa // Reflections of the personal past in the future: anticipation of the features of pedagogical relations 45

Marijana Miočić i Bernarda Tokić

Osobne IT kompetencije odgojitelja i učitelja kao značajni čimbenik u nadzoru nad djitetovim korištenjem Interneta // Personal IT competences of ECE teachers and teachers as a significant factor in supervising children's use of the internet 47

Ivana Vitković i Matea Hiršinger

Poticanje dječjeg razvoja projektnim učenjem u predškolskim i osnovnoškolskim ustanovama // Encouraging child development through learning projects in preschool and primary schools.. 49

Alma Škugor i Irena Mikulić

Predškola u javnim i alternativnim programima ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja // Preschool in public and alternative curriculums of early and preschool education 50

Joanna Rokita-Jaśkow

Prema razvoju višejezičnih građana Europe - Održavanje kvalitete i kontinuiteta u ranom učenju stranih jezika // Towards the development of plurilingual citizens of Europe - Sustaining quality and continuity in early child foreign language

52

Tonka Vekić i Nikolina Vidović

Primjena održivog marketinga u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja // Application of sustainable marketing in the early and preschool education system

54

Martina Galeković, Ksenija Romstein i Ljiljana Širić

Pripovjedne sposobnosti u djece pred polazak u školu // Narrative skills of preschool children transitioning from the kindergarten to the primary school 56

<i>Adrijana Višnjić Jevtić i Antonija Vukašinović</i> Procjena mogućnosti profesionalnog razvoja odgojitelja tijekom pandemije Covid 19 // Assessing the professional development opportunities of early childhood teachers during the Covid – 19 pandemic	58
<i>Ružica Tokić Zec i Maja Brust Nemet</i> Profesionalna etika odgojitelja u kulturi dječjeg vrtića // Professional ethics of preschool teachers in the culture of kindergarten	60
<i>Mateja Režek i Jerneja Jager</i> Profesionalne zajednice učenja kao strategija profesionalnog razvoja u vrtiću i školi // Professional learning communities as a school-based professional development strategy.....	62
<i>Višnja Vekić-Kljaić</i> Razvoj socijalnih kompetencija odgojitelja sudjelovanjem na refleksivnim praktikumima // Development of social competencies of preschool educators by participating in reflective practicums.....	64
<i>Ines Vrsalović Nardelli i Anamarija Klišanić</i> Redefiniranje kvalitete, profesionalizma i kompetencija unutar nove paradigmе ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja // Redefining quality, professionalism and competencies within the new paradigm of early and preschool education	66
<i>Kristina Dukić, Manuela Glavaš i Sanjica Raguž</i> Ruke djeteta kao zalog za budućnost - projekt "Tradicjske igračke" // Importance of a child's handwork as a pledge for the future - project "Traditional Toys"	68
<i>Luja Zamečnik</i> Samoprocjena i perspektiva refleksivnoga pristupa odgojitelja pripravnika u odgojno- obrazovnom radu // Self-assessment and perspective of the reflective approach of trainee educators in educational work	70
<i>Lucija Jančec, Lidija Vujičić i Akvilina Čamber Tambolaš</i> Skriveni kurikulum i kultura odgojno-obrazovne ustanove: povezanost osobina ličnosti i obrazovne paradigmе odgajatelja // Hidden curriculum and culture of an educational institution: the correlation between personality traits and the educational paradigm of educators	72
<i>Iskra Tomić Kaselj</i> Stavovi odgojitelja o stručnom usavršavanju kao podlozi za profesionalni razvoj // Early childhood educators' attitudes on professional training as a basis for professional development	74

<i>Vesna Svalina, Mia Mucić i Tamara Šarlja</i>	
Stavovi studenata ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja o provedbi glazbenih aktivnosti u dječjim vrtićima // Attitudes of early and preschool education students towards implementation of musical activities in kindergartens.....	76
<i>Dijana Guštin i Margareta Šporčić Škrobonja</i>	
Suradnički profesionalizam kao prediktor razvoja kvalitete u Ustanovi ranog i predškolskog odgoja // Collaborative professionalism as a predictor of quality development in the Institution of early and preschool education.....	78
<i>Dora Akšamović, Aleksandra Krampač-Grljušić i Anja Mišura Kovač</i>	
Suradnja s roditeljima djeteta s teškoćama u razvoju pri prijelazu iz predškolske ustanove u sustav osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja // Cooperation with parents during transition of child with disabilities from early and preschool education to primary school system	80
<i>Anita Bubalo Jambrović i Anita Imre</i>	
Suvremeni pristupi stručnom usavršavanju i profesionalnom razvoju odgajatelja // Modern approaches to professional training and professional development of educators	82
<i>Mirna Erk, Tijana Borovac i Silvija Ručević</i>	
Treba li s učenjem engleskog kao stranog jezika u Hrvatskoj započeti u vrtiću? // Should Croatians begin learning English as a foreign language in kindergarten?	83
<i>Blaženka Bačlja Sušić, Tomislav Cvrtila i Željka Bujanić</i>	
Učinak integriranih glazbenih aktivnosti na razvoj glazbenih sposobnosti djece predškolske dobi // The effect of integrated musical activities on the development of musical abilities of preschool children.....	85
<i>Siniša Opić, Tihana Kokanović i Ana Žnidarec Čučković</i>	
Učinak podrške ravnatelja na kolektivnu efikasnost vrtića kroz percepciju odgajatelja // The impact of principal support on the collective efficiency of the preschool institution from the perspective of preschool teachers	87
<i>Ivana Visković, Andriana Marušić i Jelena Topić</i>	
Umrežavanje kao strategija učenja // Networking as a learning strategy.....	89
<i>Mirjana Knežević i Monika Đuranović</i>	
Usporedba stavova odgojitelja i studenata ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja o kompetencijskom okviru odgojitelja u dječjem vrtiću // Comparison of attitudes of educators and students of early and preschool education on the competence framework of kindergarten teachers	91
<i>Zrinka Hržić</i>	
Utjecaj senzomotorike na redefiniranje kvalitete u jaslicama // The influence of sensorimotor skills on redefining quality in nurseries	

93

Sonja Rutar, Tina Štemberger i Bogdana Borota

Utjecaj suradničkog rada učitelja i umjetnika na promjenu kulturnog i umjetničkog odgoja u dječjim vrtićima // The impact of teachers and artists collaborative work on changing cultural and art education in kindergartens 95

Klaudija Ešegović, Nada Baranašić, Marija Pintar i Tea Resanović

Uvid u dječje spoznaje s obzirom na prirodu poticaja te mogućnosti samoorganiziranih aktivnosti djece // Insight into children's knowledge given the nature of encouragement and the possibility of self-organized activities of children

97

Toni Maglica i Ante Grčić

Vrijednosti roditelja i njihovi stavovi o roditeljstvu kao prediktori roditeljskih kompetencija // Parents' values and their views on parenting as predictors of parental competencies 99

Ana Mirković Moguš, Rahaela Varga i Sara Krmpotić
rvarga@foozos.hr

Crtani filmovi u funkciji socijalnog razvoja predškolaca

Zbog raširenosti interneta, posebice različitih YouTube kanala, crtani su filmovi danas roditeljima i djeci dostupniji nego ikada prije, a posljednjih im se godina popularnost udvostručila. Mogućnost odabira crtanih filmova bilo kada i bilo gdje ujedno povećava odgovornost koja se traži od roditelja. Odgovorno roditeljsko ponašanje započinje svjesnošću o povezanosti crtanih filmova i dječjeg socijalnog razvoja. Stoga je namjera ovog istraživanja opisati važnost razvoja socijalnih kompetencija djeteta te ulogu crtanih filmova u tome procesu kroz pružanje modela (ne)prihvatljivog dječjeg ponašanja. U tu su svrhu izdvojeni najgledaniji crtani filmovi na YouTubeu dostupni predškolskoj djeci te je analiziran njihov odgojni utjecaj u ovisnosti o programskom sadržaju i porukama koje su upućene djeci. Rezultati pokazuju kako roditelji imaju izbora birati crtane filmove koji su primjereni za socijalni razvoj njihove djece jer šalju poželjne odgojne poruke o društveno prihvatljivom ponašanju. Kako bi donijeli informiranu odluku, trebali bi pogledati i procijeniti crtane filmove koje će djeca gledati, a tijekom gledanja, ako se pojavi neka poruka koju procjene nepoželjnom, razgovarati s djecom o tome kako bi umanjili negativan utjecaj i učinili djecu svjesnijom razlike između mašte i realnosti.

Ključne riječi: edukativni sadržaji, medijska pismenost, socijalna kompetencija, roditeljska uloga, YouTube, zabavni sadržaji

Ana Mirković Moguš, Rahaela Varga and Sara Krmpotić
rvarga@foozos.hr

Cartoons serving the function of promoting social development in preschoolers

Cartoons have become more accessible to parents and children today than ever before due to the globally spread Internet and various YouTube channels, and their popularity has doubled in recent years. The possibility to choose particular cartoons to be watched anytime and anywhere also increases the responsibility required from parents. Responsible parenting begins with an awareness of the connection between cartoons and children's social development. Therefore, the intention of this paper is to describe the importance of developing a child's social competences and the role of cartoons in this process by providing a model of (un)acceptable child behaviour. For this purpose, it was investigated which cartoons available to preschool children have the greatest view scores on YouTube and those cartoons were selected and analysed. More precisely, their educational impact was analysed depending on the programme

content and messages sent to children. The results show that parents are provided with a wide range of cartoons they can choose from, and some cartoons are more appropriate for their children's social development because they send desirable educational messages about socially acceptable behaviour. In order to make an informed decision, they should first watch and evaluate cartoons that children want to watch, and while co-viewing, talk to children if a message appears that they find undesirable, in order to reduce the negative impact and make children more aware of the difference between imagination and reality.

Keywords: educational contents, entertaining contents media literacy, parental role, social competence, YouTube

Toni Crvelin i Marija Šćetko
toni@korakpokorak.hr

Čime je popločan put na prijelazu djece iz vrtića u školu?

Suvremeni model prijelaza, građen na Bronfenbrennerovoј ekološkoј teoriji, naglašava kako djetetov prijelaz iz vrtića u školu možemo razumjeti jedino uzimajući u obzir utjecaj različitih konteksta i interakcije između tih konteksta u danom trenutku i kroz vrijeme. S ciljem dobivanja uvida u postojeće prakse u području prijelaza iz vrtića u školu, izazove s kojima se odgojno-obrazovni djelatnici, djeca i njihovi roditelji susreću u procesu prijelaza te načine na koje bi se uključenima u prijelaz mogla osigurati podrška provedeno je istraživanje na dva uzorka ispitanika. Jedan su uzorak sačinjavale 331 odgojiteljica i 389 učiteljica, a drugi 28 djece vrtičke dobi, 19 učenika prvog razreda i 40 roditelja. Za potrebe istraživanja konstruirana su dva *online* upitnika: jedan za odgojno-obrazovne djelatnike, a drugi za roditelje, dok su djeca sudjelovala u kratkom intervjuu uz crtanje. Deskriptivnom statističkom analizom utvrđeno je rijetko sudjelovanje odgojiteljica i učiteljica u prilikama za razvoj zajedničkog razumijevanja odgojno-obrazovne prakse i prijelaza. Kao glavne razloge nesudjelovanja u takvim prilikama navodili su kako nisu bile dostupne/organizirane. Nadalje, praksa usmjerena na dijete izraženija je u vrtićima nego u školama te odgojiteljice i učiteljice imaju različite percepcije najučestalijih strahova roditelja i djece kada je u pitanju proces prijelaza. Podrška za navedene strahove koju odgojiteljice i učiteljice pružaju većinom je usmjerena na osnaživanje djece i roditelja, odnosno na pripremu djeteta za školu, a manje na ujednačavanje odgojno-obrazovnih pristupa. Osim toga, utvrđeno je da vrtići i škole rijetko surađuju u smislu organizacije posjeta i razmjene informacija. Međutim, većina odgojiteljica ostvarila je određeni oblik individualne/grupne suradnje s roditeljima u godini pred polazak u školu, dok to ipak nije bio slučaj s učiteljicama. Vezano za uzorak roditelja i djece, većina roditelja vrtičke djece izjavila je kako su imali nedoumice vezane uz prijelaz djeteta iz vrtića u školu. S druge strane, većina roditelja učenika prvog razreda imala je ugodna iskustva vezana uz prijelaz. Vrtička i školska djeca izjavljuju kako u vrtiću prevladavaju slobodna igra i istraživanje te im se upravo to najviše sviđa/lo. Učenici prvog razreda uočavaju da je škola mjesto učenja, s manje slobodne igre, te uočavaju razlike između vrtića i škole u materijalnom okruženju, svakodnevnim rutinama i pravilima. Implikacije i preporuke koje proizlaze iz dobivenih rezultata jesu potreba za izradom zajedničkog plana uspješne prijelazne prakse na razini vrtičkih i školskih kurikulumu prema preporukama koje bi bile izrađene na nacionalnoj razini; jasnije definirane mogućnosti, prilike i obveze stručnog usavršavanja te povezivanje sustava kroz omogućavanje zajedničkih prilika za profesionalni razvoj na temu prijelaza; osnivanje zajednica učenja odgojitelja, učitelja i stručnih suradnika s ciljem usuglašavanja odgojno-obrazovnih praksi; učestalo i kontinuirano ostvarivanje poznatih oblika suradnje tijekom cijele godine pred polazak u školu s ciljem boljeg upoznavanja roditelja i djece te provođenja aktivnosti olakšavanja prijelaza kako bi se smanjila neizvjesnost vezana uz prijelaz u školu; identificiranje resursa u zajednici i ostvarivanje međusektorske suradnje (druge razine O-O sustava, udruge itd.).

Ključne riječi: kontinuitet, prijelaz, podrška, škola, vrtić

Toni Crvelin and Marija Šćetko
toni@korakpokorak.hr

How does the transitional road from kindergarten to school looks like?

The modern model of transition, built on Bronfenbrenner's ecological theory, emphasizes that a child's transition from kindergarten to school can only be understood by considering the influence of different contexts and the interactions between these contexts at a given time and time. In order to gain insight into existing practices in the field of transition from kindergarten to school, the challenges faced by educators, children and their parents in the transition process and ways to provide support to those involved in the transition, a two-sample survey was conducted. One sample included 331 educators and 389 teachers, and the other 28 kindergarten children, 19 first graders and 40 parents. For the purposes of the research, two online questionnaires were constructed; one for educators, the other for parents, while the children participated in a short interview that included drawing. Descriptive statistical analysis revealed the rare participation of educators in opportunities to develop a common understanding of educational practice and transitions. The main reasons for non-participating is that such opportunities were not available/organized. Furthermore, child-centered practice is more pronounced in kindergartens than in schools, and educators have different perceptions of the most common fears of parents and children when it comes to the transition process. The support for these fears provided by educators and teachers is mostly focused on empowering children and parents (ie on preparing the child for school), and less on harmonizing educational approaches. In addition, it was found that kindergartens and schools rarely cooperate in terms of organizing visits and exchanging information. However, most educators have achieved some form of individual / group collaboration with parents in the year before starting school, while this is not the case for teachers. Regarding the sample of parents and children, most parents of kindergarten children state that they had doubts about the child's transition from kindergarten to school. On the other hand, most parents of first graders claim to have had pleasant experiences regarding the transition. Kindergarten and school children state that free play and research prevail in kindergarten, and that it is exactly what they like the most. First graders notice that school is a place of learning, with less free play, and they notice differences between kindergarten and school in the material environment, daily routines and rules. Implications and recommendations arising from the obtained results are the need to develop a joint plan of successful transition practice at the level of kindergarten and school curricula according to the recommendations that would be developed at the national level; more clearly defined opportunities and obligations for professional development and connecting the system by providing common opportunities for professional development on the topic of transition; establishing learning communities of educators, teachers and professional associates with the aim of harmonizing educational practices; frequent and continuous realization of known forms

of cooperation throughout the year before starting school in order to better acquaint parents and children and implement activities to facilitate the transition in order to reduce uncertainty related to the transition to school; identifying resources in the community and achieving cross-sectoral cooperation.

Keywords: continuity, kindergarten, support, school, transition

Martina Jularić i Daniela Car Mohač
martina.stojanac2@gmail.com

Dječje perspektive sportskog vrtića

Pokret je djetetova biotička potreba i temelj zdravog rasta i razvoja. Pokret, integriran u odgojno-obrazovni proces, utječe na sve aspekte razvoja djeteta. Svjesni važnosti pokreta, kao i činjenice da se djeca u današnje vrijeme sve manje kreću, a sve više vremena provode u sjedilačkim aktivnostima, uloga odgojitelja (uz roditelje) od iznimnog je značaja. Odgojitelji imaju odgovornost osigurati djeci uvjete u kojima će se moći razviti puni potencijal djece. Učenje djece predškolske dobi je integrirano, utkano u cijelokupni kontekst svakodnevnog življenja u vrtiću, ono prepostavlja prožimanje igre i učenja, dok se svaka situacija poštuje kao situacija učenja. Odgojno-obrazovni proces koji se provodi na ovaj način usmjeren je na holistički razvoj djeteta i na poštivanje potreba, interesa i znatiželje djece. Prostorno okruženje oblikovano je tako da potiče djecu na kretanje, a uloga odgojitelja je svakodnevnu praksu obogatiti izazovima koji potiču djecu na različita kretanja. U ovom su radu predstavljeni rezultati istraživanja s djecom polaznicima sportskog dječjeg vrtića u Slavonskom Brodu. Korištena je metoda fokus grupe, dok je cilj istraživanja bio utvrditi perspektive djece koja pohađaju sportski vrtić kako bi se iz prve ruke vidjelo na koji način djeca doživljavaju integriranje pokreta u odgojno-obrazovni proces. Podatci su se obradili kvalitativnom analizom baziranoj na interpretativnoj deskriptivnoj metodologiji. Istraživanje je u cijelosti provedeno u skladu s Etičkim kodeksom istraživanja s djecom, postupci istraživanja bili su prilagođeni dobi, sposobnostima i zrelosti djece. Rezultati istraživanja pokazuju veliko zadovoljstvo djece pohađanjem sportskog programa, ističući osobito slobodu u odabiru sadržaja. Češće naglašavaju društvene od osobnih dobrobiti i u odgovorima su orijentirani najviše na vršnjake i bogato prostorno-materijalno okruženje.

Ključne riječi: integrirano učenje, perspektive djece, pokret, sportski dječji vrtić

Martina Jularić and Daniela Car Mohač
martina.stojanac2@gmail.com

Children's perspectives on sports kindergarten

Movement is a child's biotic need and the foundation of healthy growth and development. The movement, integrated into the educational process, affects all aspects of a child's development. Aware of the importance of movement, as well as the fact that children nowadays move less and spend more and more time in sedentary activities, the role of educators (along with parents) is extremely important. Educators have a responsibility to provide children with conditions in which they can develop the full potential of children. The learning of preschool children is integrated, woven into the overall context of everyday life in kindergarten, it presupposes the intertwining of play and learning, while each situation is respected as a learning situation. The

educational process carried out in this way is aimed at the holistic development of the child and respect for the needs, interests and curiosity of children. The spatial environment is designed to encourage children to move, and the role of educators is to enrich everyday practice with challenges that encourage children to move. This paper presents the results of research with children attending a sports kindergarten in Slavonski Brod. The focus group method was used, while the aim of the research was to determine the perspectives of children attending sports kindergarten in order to see first hand how children experience the integration of movement into the educational process. Data were processed by qualitative analysis based on interpretive descriptive methodology. The research was conducted in full accordance with the Code of Ethics for research with children, the research procedures were adjusted to the age, abilities and maturity of children. The results of the research show the great satisfaction of children with attending a sports program, emphasizing in particular the freedom in choosing the content. They more often emphasize social than personal well-being and in their answers they are mostly oriented towards their peers and rich spatial and material environment.

Keywords: integrated learning, children's perspectives, movement, sports kindergarten

Helena Biškup, Adrijana Višnjić-Jevtić i Ivana Golik Homolak
biskuphelena20@gmail.com

Dječja perspektiva vremena provedenog u vrtiću

Podatci pokazuju da većina djece (79,41 %) uključene u rani i predškolski odgoj i obrazovanje (RPOO) u Republici Hrvatskoj boravi više od 8 sati dnevno u ustanovama RPOO-a (Hrvatski zavod za statistiku, 2021). Vrijeme koje djeca provode u ustanovama RPOO-a treba biti fleksibilno, međutim, postoje neke dnevne rutine kao što su obroci i vrijeme za spavanje. Ove rutine mogu utjecati na organizaciju vremena u ustanovama RPOO-a i ograničiti vrijeme za slobodnu i samoorganiziranu igru djece.

Cilj provedenog istraživanja bio je steći uvid u dječju perspektivu o vremenu, duljini boravka i doživljaju trajanja aktivnosti u vrtiću kako bi se utvrdilo na koji način vremensko okruženje utječe na igru i doživljaj dobrobiti. Uključenost djece u istraživanje vlastitih života pruža sveobuhvatan uvid i dublje razumijevanje istraživačkih fenomena. Istraživanje je odobrilo Etičko povjerenstvo Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Istraživanje, temeljeno na participativnim istraživačkim metodama, provedeno je u tri ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj. Sudjelovalo je 38 djece u dobi 4 – 6 godina. Dječja perspektiva istraživana je kroz dječji vizualni i verbalni izraz. Verbalno izražavanje zabilježeno je kroz narativno etnografsko istraživanje koje je potaknuto likovnim izražavanjem. Rezultati pokazuju da djeca dobro razumiju slijed događaja i imaju osjećaj za vrijeme, no on je relativan i situacijski. Percepcija duljine boravka ovisi o ponuđenim aktivnostima i o socijalnom okruženju. Pojedina djeca ističu kako igra na otvorenom traje prekratko, odnosno da je prekinuta odlaskom na ručak. Moguće je zaključiti kako, premda vremensko okruženje djeci pruža sigurnost i predvidivost, može biti i ograničavajući faktor.

Ključne riječi: istraživanja s djecom, organizacija vremena, slijed događaja, tiranija sata, vremensko okruženje

Helena Biškup, Adrijana Višnjić-Jevtić and Ivana Golik Homolak
biskuphelena20@gmail.com

Children's perspective of time spent in kindergarten

The data show how the majority of children (79.41%) involved in early childhood education (ECE) in the Republic of Croatia spend more than 8 hours a day in ECE institutions (Croatian Bureau of Statistics, 2021). The time children spend in ECE facilities needs to be flexible, although there are some daily routines such as meals and bedtime. These routines can affect the organisation of time environment and limit the time for children's free and self-organised play.

The aim of the research was to gain insight into children's perspectives on time, length of stay and their experience of the duration of activities in kindergarten, and to determine how time affects play and experience of well-being. Involving children in researching their own lives

provides a comprehensive insight and deeper understanding of research phenomena. The research was approved by the Ethics Committee of the Faculty of Teacher Education, University of Zagreb.

The research is based on participatory research methods, and was conducted in 3 ECE institutions in Croatia with 38 children aged 4 – 6 years. Children's perspective was explored through their visual and verbal expression. Verbal expression was recorded through narrative ethnographic research that was encouraged by artistic expression.

The results show that children accurately understand the sequence of events and have a sense of time, but it is relative and situational. The perception of the length of stay depends on the activities offered and the social environment. Some children point out that outdoor play lasts too short, i.e. that it is interrupted by going to lunch. It is possible to conclude that, although the time environment provides children with safety and predictability, it can also be a limiting factor.

Keywords: research with children, sequence of events, time environment, time organization, tyranny of the clock

Karolina Dobi Barišić i Lucija Majdenić
kdobi@foozos.hr

Dječji vrtići Osječko-baranjske županije na webu: analiza prisutnosti, sadržaja, pristupačnosti, upotrebljivosti i sigurnosti

S obzirom na sve veću ulogu koju interent zauzima u našim životima jasno je da organizacije, tvrtke i druge institucije u sve većoj mjeri pružaju informacije i ostvaruju interakciju s javnošću upravo putem interenta. Mrežne stranice i društvene mreže postaju informativni kanali institucija i na taj način omogućuju prijenos informacija prema krajnjim korisnicima. Kako je prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje važna „otvorenost“ vrtića prema van, prisutnost ustanove na interentu može doprinijeti razvoju odgojno-obrazovne prakse u tom području pružanjem informacija krajnjim korisnicima, široj lokalnoj zajednici, drugim vrtićima, sustručnjacima, svim važnim tijelima lokalne zajednice i ostalim relevantnim institucijama. Dostupnost informacija, putem već spomenutih kanala, može osnažiti partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom, čiju važnost također naglašava Kurikulum. U ovom radu analizirana je prisutnost ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja Osječko-baranjske županije na mrežnim stranicama i društvenim mrežama Facebook i Instagram. Mrežne stranice ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na promatranom području analizirane su u odnosu na sadržaj, pristupačnost, upotrebljivost i sigurnost. Analiza sadržaja obuhvaća sadržaje poput informacija o upisima, odgojnim skupinama, upravi vrtića, aktivnostima i slično, kao i dostupnost kurikuluma vrtića na promatranoj mrežnoj stranici. Pristupačnost mrežnih stranica analizirana je uz pomoć TAW *online* alata, upotrebljivost pomoći Website Gradera, a sigurnost korištenjem Sucuri SiteCheck alata.

Ključne riječi: dječji vrtić, društvene mreže, rani i predškolski odgoj i obrazovanje, mrežna stranica

Karolina Dobi Barišić and Lucija Majdenić
kdobi@foozos.hr

Kindergartens of Osijek-Baranja County on the web: analysis of presence, content, accessibility, usability and security

As the World Wide Web (hereinafter: the web) plays an increasingly important role in our lives, it is clear that organizations, companies and other institutions are providing information and interacting with the public through the web. Websites and social networks become information channels of institutions and thus enable the transfer of information to end users. As, according to the National Curriculum for Early and Preschool Education, the "openness" of kindergartens

to the outside is important, the presence of institutions on the web can contribute to the development of educational practices in this area by providing information to end users, the wider local community, other kindergartens, experts, all important local community bodies and other relevant institutions. The availability of information, through the already mentioned channels, can strengthen the partnership of the kindergarten with parents and the whole community, the importance of which is also emphasized by the Curriculum.

This paper analyzes the presence of early and preschool education institutions in Osijek-Baranja County on the web and social networks Facebook and Instagram. The websites of early and preschool education institutions, in the observed area, were analyzed in terms of content, accessibility, usability and security. Content analysis includes content such as information on enrollment, educational groups, kindergarten administration, activities, etc., as well as the availability of kindergarten curriculum on the observed website. Website accessibility was analyzed using TAW online tools, usability using Website Grader, security by the use of Sucuri SiteCheck tool.

Keywords: kindergarten, social networks, early and preschool education, web page

Klaudija Martić i Nikolina Saili
martic.klaudija@gmail.com

Dokumentiranje – alat razvoja profesionalizma odgajatelja u partnerskom odnosu s roditeljima

U ovoj prezentaciji prakse pokušat ćemo prikazati kako je dokumentacija doprinijela izgradnji partnerskih odnosa s roditeljima te kako se u tom procesu razvijao naš profesionalizam. Suvremena odgojno-obrazovna praksa zahtijeva brojne i kompleksne vještine te osobne i profesionalne kompetencije od odgajatelja djece rane i predškolske dobi. Kontinuirani profesionalni razvoj jest strategija i odgovor na svakodnevne izazove na koje nailazimo u našoj pedagoškoj praksi koja je istovremeno i glavni resurs našeg učenja i razvoja. Odlika profesionalnosti u odnosu s roditeljima stavlja naglasak odgovornosti na odgajatelja koji mora imati znanja i umještosti da im pomogne u osnaživanju njihovih roditeljskih kompetencija. Dokumentiranjem dječjih aktivnosti te roditeljima razumljivom interpretacijom istih, omogućujemo roditeljima da uđu u svijet svoje djece. Na taj im način pomažemo da vide koji su interesi i potrebe njihove djece, da ih bolje razumiju i uvaže te se shodno tome samopouzdanije i aktivnije uključe u poticanje njihovog rasta i razvoja.

Ključne riječi: djeca rane i predškolske dobi, dokumentiranje, odgajatelji, partnerski odnos, profesionalizam

Klaudija Martić and Nikolina Saili
martic.klaudija@gmail.com

Pedagogical documentation – a tool for developing the professionalism of educators in partnership with parents

In this presentation of early education practice, we will try to illuminate how the pedagogical documentation has contributed to building partnership with parents as well as our professional growth. Contributed practice demands numerous and complex skills and also personal and professional competencies of educators. Continuous professional growth is a strategy and a response to everyday challenges that we encounter, which is also a main resource of our development and growth. The quality of professionalism in the parents-educator relationship puts the emphasis of responsibility on the educator who must have the knowledge and skills to help them strengthen their parenting competencies. By documenting children's activities and parents' understandable interpretation of them, we enable parents to enter the world of their children. In that way, we help them see the interests and needs of their children, to better understand and respect them, and consequently become more confident and active in encouraging their growth and development.

Keywords: documentation, professionalism, partnership, children of early and preschool age, educators

Danijela Blanuša Trošelj i Nina Šušnjar
danijela.blanusa.troselj@unipu.hr

Etičke dileme u svakodnevnom radu odgajatelja

Odgajatelji se u svom svakodnevnom radu susreću s različitim etičkim dilemama i donošenjem moralnih odluka, no iako je nemoguće predvidjeti sva etička pitanja i etičke dileme s kojima se odgajatelji svakodnevno susreću, važno je prilikom rješavanja istih postupati u skladu s profesionalnom etikom, odnosno moralno i zakonski kako ne bi došlo do zanemarivanja i ignoriranja moralnih vrijednosti i etičkih principa. Važnu ulogu u navedenome ima etički kodeks koji postavlja temelje i načela moralnog ponašanja i etičnog ponašanja te usmjerava odgajatelje prilikom donošenja odluka i rješavanja etičkih dilema. Iako danas dječji vrtići uglavnom imaju etičke kodekse, upitna je primjena istih u praksi. Cilj je ovog rada bio ispitati s kojim etičkim dilemama se odgajatelji susreću u svom svakodnevnom radu te na koji način ih rješavaju. Anketnim upitnikom obuhvaćeno je 100 odgojitelja iz različitih krajeva Republike Hrvatske. Ispunjavanje upitnika bilo je dobровoljno i anonimno. Odgovori na postavljena istraživačka pitanja: "S kojim etičkim dilemama se odgajatelji susreću u svom svakodnevnom radu i na koji način se nose s njima?" te "Koliko često se specifične etičke dileme pojavljuju u svakodnevnom radu odgajatelja?" dobiveni su putem deskriptivne analize i korelačijskim testovima. Rezultati ukazuju na potrebu odgajatelja za stjecanjem znanja i razumijevanja te dodatnog usavršavanja na području poznavanja i korištenja etičkog kodeksa kao i rješavanja etičkih dilema. Dobiveni odgovori vrijedan su podatak za usmjeravanje inicijalnog obrazovanja odgajatelja u području profesionalne etike, stvaranja zakonskih okvira i obrazovne politike koja za cilj ima i zaštitu djece i roditelja i odgajatelja, te omogućuju uvid u specifično izazovne situacije u kojima odgajatelji trebaju dodatnu potporu.

Ključne riječi: etičke dileme, etički kodeks, profesionalna etika

Danijela Blanuša Trošelj and Nina Šušnjar
danijela.blanusa.troselj@unipu.hr

Ethical dilemmas in the daily work of preschool teachers

Preschool teachers encounter various ethical dilemmas and moral decisions in their daily work, but although it is impossible to predict all ethical issues and ethical dilemmas that educators face, it is important to act in accordance with professional ethics, i.e. morally and legally. An important role in this is played by the code of ethics, which lays the foundations and principles of moral behavior and ethical behavior and guides the preschool teachers in making decisions and resolving ethical dilemmas. Although today kindergartens mostly have codes of ethics, their application in practice is questionable. The aim of this paper was to examine what ethical dilemmas preschool teachers deal with in their daily work and how they solve them. The

questionnaire included 100 preschool teachers from different parts of the Republic of Croatia. Completion of the questionnaire was voluntary and anonymous. Answers to the research questions: What ethical dilemmas do preschool teachers encounter in their daily work and how do they deal with them? How often do specific ethical dilemmas appear in the daily work of educators? were obtained through descriptive analysis and correlation tests. The results indicate the need of preschool teachers to acquire knowledge, understanding and additional training in the field of knowledge, use of the code of ethics as well as solving ethical dilemmas. The answers obtained are valuable information for guiding the initial education of preschool teachers in the field of professional ethics, creating legal frameworks and educational policies aimed at protecting children, parents and preschool teachers, and provide insight into specifically challenging situations where they need additional support.

Keywords: ethical dilemmas, code of ethics, professional ethics

Kristina Alviž Rengel
kristina.alviz.rengel@unipu.hr

Gdje smo se izgubili?

Znanstveno je dokazano kako su akademska postignuća pojedinca povezana s kvalitetom odgojno-obrazovnog procesa, ali i kvalitetom uključivanja istog u formalno obrazovanje. Uspješnost prelaska u školski sustav trebala bi se ogledati u pružanju pozitivne prilike za odgoj i obrazovanje svakog djeteta. I upravo iz tog razloga iznimno je važna suradnja ustanova za predškolski odgoj i obrazovanje i osnovnih škola u procesu tranzicije. Prelazak djeteta iz predškolske ustanove u osnovnu školu za svako je dijete veoma važno razvojno razdoblje, ali i važan korak koji može imati značajan utjecaj na njegovu dobrobit. Kvalitetna tranzicija može u mnogočemu olakšati uključivanje djece u formalni obrazovni sustav, ali i smanjiti razinu stresa svim dionicima tranzicije. Na osnovi svega ranije navedenog nameće se pitanje zašto je u Republici Hrvatskoj suradnja između predškolskih ustanova i osnovnih škola prepustena inicijativi i entuzijazmu pojedinaca odnosno onima koji razumiju da kvalitetno osmišljen prijelaz, učenje kroz igru i usmjerenost na individualne dječje potencijale omogućavaju ugodno i poticajno iskustvo prijelaza. Poznato je da se na osnovama temeljnih kompetencija, koje su razvijane kod kuće i u ustanovama predškolskog odgoja i obrazovanja, u osnovnim školama počinju razvijati nove vještine i da pozitivan početak formalnog obrazovanja predstavlja važan čimbenik za uspješno napredovanje učenika tijekom cjelokupnog obrazovanja. Smatram da je to dovoljno važan razlog na kojem bi se trebao temeljiti zahtjev za međusobnu suradnju predškolskih ustanova i osnovnih škola na nacionalnoj razini. U ovom će radu biti prikazani neki od primjera dobre prakse prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu te prijedlozi kako se ista može uspostaviti i/ili unaprijediti međuinstitucijskom suradnjom.

Ključne riječi: dijete, dječji vrtić, osnovna škola, suradnja, tranzicija

Kristina Alviž Rengel
kristina.alviz.rengel@unipu.hr

Where did we get lost?

It has been scientifically proven that an individual's academic achievement is in correlation with the quality of the educational process, but also with the quality of its implementation in formal education. The successful transition to the school system should be reflected in the provision of a positive chance for each child's education. Consequently, the successful cooperation in the transition process between preschool education institutions and primary schools is extremely important. The transition from the preschool institution to primary school is a very important developmental period, but at the same time an important step which can have a high impact on a child's benefit. A good transition can make the inclusion of children into the formal education

system much easier, as well as reduce the stress level for all the participants in the transition. Following what has been said, it is justified to ask why the cooperation between preschool institutions and primary schools in the Republic of Croatia is left to the initiative and enthusiasm of individuals – those who understand that a well-planned transition, learning through games and orientation toward children's individual potentials enable a pleasant and stimulating transition experience. It is well known that basic competencies which are developed at home and in preschool education institutions serve as the foundation for the development of new skills in primary school, and that a positive start of formal education represents an important factor for a successful advancement of children during their whole education. I consider this to be a sufficiently important reason which should be taken as ground for the demand for the preschool institutions and primary schools' cooperation at the national level. This article presents some examples of good practice in the transition of children from kindergarten to primary school, as well as suggestions of how to implement and/or improve it by inter-institutional cooperation.

Keywords: child, cooperation, kindergarten, primary school, transition

Katarina Bogatić, Horațiu Catalano i Cristina Catalano
krengelo8g@gmail.com

Igra i usmjerenost na dijete u Rumunjskoj i Hrvatskoj

Igra odnosno dječje učenje kroz igru identificirano je kao jedan od principa usmjerenosti na dijete (Bogatić, Višnjić-Jevtić, Campbell-Barr, Georgeson, 2018), no i igra i usmjerenost na dijete mogu biti vrlo različito interpretirani u literaturi o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju ovisno o odabranim teorijskim polazištima. I igra i usmjerenost na dijete mogu se promatrati iz različitih perspektiva, a važnost se različito može pridavati različitim aspektima ova dva kompleksna pojma. Ovo preliminarno istraživanje stoga za svoj cilj ima dobivanje uvida u teme koje istražuju i o kojima pišu znanstvenici i stručnjaci kada pišu o igri i/ili usmjerenosti na dijete u hrvatskim i rumunjskim časopisima. Konkretniji je cilj dobivanje uvida u konkretne nijanse (različitih) konceptualizacija navedena dva kompleksna pojma koja su u fokusu odabralih članaka ovisno o odabranom teorijskom okviru. Kako bi se navedeni cilj postigao, provedena je pretraga literature u prominentnim bazama članaka rumunjskih i hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa koristeći ključne riječi koje označavaju 'igru' i 'usmjerenost na dijete' na rumunjskom i hrvatskom, kao i na engleskom jeziku. Pretragom su obuhvaćeni članci neovisno o njihovoj kategorizaciji objavljeni u posljednje tri godine, nakon donošenja rumunjskog nacionalnog kurikuluma koji je promijenio poziciju igre u njihovom ranom i predškolskom kontekstu. Rezultati ovog malog istraživanja mogu unaprijediti shvaćanja igre i usmjerenosti na dijete unutar i između ova dva različita konteksta te pridonijeti korpusu međunarodne literature o odabrana dva pojma na ostalim jezicima osim prevladavajućeg engleskog jezika.

Ključne riječi: časopisi, Hrvatska, igra, Rumunjska, usmjerenost na dijete

Katarina Bogatić, Horațiu Catalano and Cristina Catalano
krengelo8g@gmail.com

Play and child-centeredness in Romania and Croatia

Play, i.e. children learning through play has been identified as one of the principles of child-centredness (Bogatić, Višnjić-Jevtić, Campbell-Barr, Georgeson, 2018), however both play and child-centredness can be quite differently interpreted in ECEC literature depending on the specific theoretical starting points. Both play and child-centredness can be viewed from different perspectives, with different emphases put on different aspects of these two complex notions. This preliminary research therefore aims to gain insight into what scientists and professionals research and write about when dealing with play and/or child-centredness in Romanian and Croatian journals. A more specific aim is to gain insight into the nuanced meanings of the two complex notions being researched and written about by the authors (depending on their selected theoretical background). To achieve this aim, a literature search was conducted in prominent databases of Romanian and Croatian journals using keywords

denoting 'play' and 'child-centredness' in the Romanian and Croatian language respectively, as well as in English. The search focused on journal articles, regardless of the articles' categorization, published within the last 3 years, after the Romanian new national ECEC curriculum was passed, changing the position of play in their context. The results of this small-scale research will further understandings of play and child-centredness within and between these two different contexts, adding to the corpus of international literature on the subject in languages other than English.

Keywords: child-centredness, Croatia, journals, play, Romania

Martina Jularić, Iva Klarić i Antonija Vukašinović
martina.stojanac2@gmail.com

Integracija pokreta kao element uspješnosti inkluziji

Put u jedinstvo nije samo prihvatanje različitosti. Inkluzija predstavlja kulturu uključivanja i usmjerenošć na osobu sa svim njezinim cjelovitim obilježjima, a s ciljem razvijanja svih djetetovih potencijala – individualnih i društvenih. Ideja inkluzije predstavlja pokretačku snagu prema jednakim uvjetima za obrazovanje djece urednog razvoja i djece s teškoćama u razvoju. Skrivaju li podjele strah i neznanje onih koji ih potiču? U ovom je istraživanju prikazana studija slučaja dječaka s poremećajem iz spektra autizma uključenog u sportski dječji vrtić "Palunko" u Brodsko-posavskoj županiji. Sportski dječji vrtić ima suvremenii, integrirani pristup učenju pri čemu djeca samoinicijativno cirkuliraju prostorima: dvoranom sa sportskim elementima, sobom dnevnog boravka te vanjskim, ograđenim, sportskim dijelom dječjeg vrtića. Dijete pohađa mješovitu dobnu skupinu (djeca u dobi od 4. do 6. god. života) u kojoj je dnevna prisutnost oko 20-ero djece. Cilj je istraživanja utvrditi dobrobiti integriranja pokreta u odgojno-obrazovni proces za djecu s teškoćama u razvoju. Praćenjem djeteta putem pedagoške dokumentacije koja uključuje fotografije djece u aktivnostima, video zapise dječaka u aktivnostima, interpretacijom, tj. bilješkama i opisom djeteta u aktivnostima te metodom intervjuja s asistenticom i roditeljem djeteta, utvrđen je napredak u različitim čimbenicima koji se odnose na cjeloviti razvoj djeteta. Dokumentacija je korištena za utvrđivanje napretka u različitim čimbenicima koji se odnose na cjelokupni razvoj djeteta. Integriranje pokreta u odgojno-obrazovni proces rezultiralo je inkluzivnim okruženjem, osjećajem pripadnosti grupi, pozitivnim promjenama u obrascima ponašanja, receptivnom govoru, brizi o sebi, socijalnoj interakciji te napretkom u gruboj i finoj motorici. Znanstveni doprinos ovoga istraživanja ogleda se u važnosti integriranja pokreta u odgojno-obrazovnom procesu kako za djecu urednog razvoja tako i za djecu s teškoćama u razvoju.

Ključne riječi: inkluzija, pokret, poremećaj iz spektra autizma, sportski vrtić

Martina Jularić, Iva Klarić and Antonija Vukašinović
martina.stojanac2@gmail.com

Integrating movement as an element of inclusion success

The path to unity is much more complex than just accepting diversity. Inclusion represents a culture of inclusive behavior and focuses on the person with all its holistic characteristics with the aim of developing all the child's potentials – both personal and social. The idea of inclusion represents a driving force towards equal conditions within the education of all children; typically developing children and children with disabilities. Does segregation hide the fear and ignorance of those who encourage them? This study presents a case study of a child with the diagnosis of

autism spectrum disorder enrolled in the sports kindergarten "Palunko" in Brod-Posavina County. The sports kindergarten has a modern, integrated approach to children's learning in which children circulate spaces on their own initiative; they circulate a hall with sports elements, their living room, outdoor and different sport halls of the kindergarten. The child attends a mixed age group (children aged 4 to 6) in which a daily presence is about 20 children. The aim of the research is to determine the benefits of integrating the movement into the educational process for children with disabilities. Monitoring the child through pedagogical documentation that includes photographs of children in activities, videos of child in activities, interpretation of actions, taking notes and descriptions of child in activities, interviews with assistant and a parent. Documentation was used to identify progress in various factors related to overall child development. Integrating the movement into the educational process resulted in inclusive surroundings, a sense of belonging to the group, positive changes in patterns of behavior, the development of receptive speech, self-care, social interaction and progress in gross and fine motor skills. The scientific contribution of this research is reflected in putting stress on the importance of integrating the movement in the educational process for both children with typical development and children with disabilities.

Keywords: autism spectrum disorder; inclusion; movement; sports kindergarten

Marijana Karapetrić i Regina Strenja
fistric.marijana@gmail.com

Integracija STEM-a i ranog učenja engleskog jezika u dječjem vrtiću

Cilj je projekta „STEM“ poticati kod djece rane i predškolske dobi znanstveno mišljenje. Djeca su osim prirodom, okružena tehnološkim inovacijama, digitalnim medijima i brojnim prilikama za istraživanje. Većom isprepletenošću raznih područja pojavila se i potreba za usvajanjem STEM vještina već od rane predškolske dobi djece, što je i svrha projekta „STEM“. Akronim STEM dolazi iz engleskog jezika te predstavlja integraciju četiriju područja: znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike. STEM pristup najprirodniji je pristup djeci koji im nudi mogućnost usvajanja znanja samom njihovom uključenosti u proces, potičući pritom razvoj operativnog mišljenja i kritičkog razmišljanja, samovrednovanja, jačanja pozitivne slike o sebi, uvažavanja različitih ideja i pristupa rješavanju problemskih situacija te suradnju različitih područja radi lakšeg i prirodnijeg usvajanja znanja i kompetencija. Potiče djecu na međusobnu suradnju te propituje njihovu znatiželju. Bit je STEM pristupa u postavljanju poticajnih pitanja i razvijanju inovativnosti i kreativnosti. Kako se nešto može objasniti? Kako nešto prikazati? Što se može promijeniti? Može li drugačije? Što uočavaš? Kako nešto funkcioniра? Ovo su samo neka od pitanja na koja djeca pokušavaju dati odgovore te ih potkrijepiti istraživanjem ili raspravom. STEM pristup potiče i jezični razvoj djece. Međusobnom komunikacijom, raspravama, objašnjavanjem reakcija i djelovanja, širi se vokabular djece. S obzirom na to da je univerzalni jezik tehnologije, osim kodiranja i programiranja, engleski, za djecu rane i predškolske dobi pruža mogućnost dublje razrade istraživanja, više primjera i više ideja kako nešto istražiti usvajanjem novih znanja i kompetencija, potičući pritom usvajanje i reprodukciju općeprihvaćenog, znanstvenog vokabulara. STEM pokusi izvodili su se materijalima iz kućanstva, prirode i okruženja. Istraživale su se uočene pojave te ono što je djeci trenutno bilo dostupno. Različitim načinima viđenoga i doživljenoga, povezane su sve sastavnice STEM-a te je usvojen novi vokabular.

Ključne riječi: djeca, integracija, rano učenje engleskog jezika, STEM

Marijana Karapetrić and Regina Strenja
fistric.marijana@gmail.com

Integration of STEM and early English language learning in kindergarten

The goal of the "STEM" project is to encourage scientific thinking in children of early and preschool age. Apart from nature, children are surrounded by technological innovations, digital media and numerous opportunities for research. The need for the acquisition of STEM skills from the early preschool age of children has become more intertwined, which is the purpose of the "STEM" project. The acronym STEM comes from the English language; represents the

integration of four fields: science, technology, engineering and mathematics. The STEM approach is the most natural for children; it provides them with opportunities to acquire knowledge by their own involvement in the process, encouraging the development of operational thinking and critical thinking, self-evaluation, strengthening a positive self-image, respecting different ideas and approaches to solving problem situations, easier and more natural acquisition of knowledge and competencies. It also encourages children to cooperate with each other and questions their curiosity. The essence of the STEM approach is in asking stimulating questions and developing innovation and creativity. How can something be explained? How to show something? What can change? Can you do something differently? What do you notice? How does something work? These are just some of the questions that children try to answer on, and then validate it with research or discussion. The STEM approach also encourages children's language development. By communicating with each other, discussing, explaining reactions and actions, children's vocabulary expands. Given that the universal language of technology, in addition to coding and programming is English, for early and preschool children this provides opportunities for deeper elaboration of research, more examples, more ideas on how to research something, acquiring new knowledge and competencies, encouraging the adoption and reproduction of generally accepted scientific vocabulary. STEM experiments were performed with materials from the household, nature and the environment. The observed phenomena were investigated, using what was currently available to children. Different components of STEM were connected in different ways of seeing and experiencing, and a new vocabulary was adopted.

Keywords: children, integration, early learning of English, STEM

Jerneja Jager i Mateja Režek
jerneja.jager@pei.si

Izgradnja kompetentnog sustava ranog odgoja i obrazovanja s profesionalnim zajednicama učenja

Postoji konsenzus među istraživačima, praktičarima kao i kreatorima politike da kvaliteta pedagoške prakse u dječjim vrtićima u velikoj mjeri ovisi o kvalifikacijama stručnog osoblja. No, odgovornost za kvalitetu jednako ovisi o svakom pojedincu, cijelom sustavu, ali i o kvaliteti njihove međusobne interakcije (Urban i sur., 2012). Unutar projekta VALUE (Erasmus+ KA3) cilj je bio stvoriti zajednički "put kontinuiranog profesionalnog razvoja" za sve profesionalce u vrtićima, unaprijediti suradnju odgojitelja i pomoćnika odgojitelja te istovremeno prepoznati različitosti prema njihovojo pozadini i iskustvu.

U dva dječja vrtića uključena u projekt formirane su zajednice profesionalnog učenja (PLC) kao snažna osnova za postizanje zajedničkog razumijevanja kvalitete procesa i jačanje vlastite uloge odgojitelja. U oba vrtića provedeno je akcijsko istraživanje s četraest voditelja PLC-a. Sudionici PLC-a redovito su imali refleksije o svojim vještinama i procesu vođenja, a na temelju refleksija su ih unapređivali i mijenjali te razvijali individualne akcijske planove. Ovaj su proces podržali istraživači iz ERI-ja. Na kraju akcijskog istraživanja provedena su dva intervjua s ravnateljima i pet fokus grupe s voditeljima PLC-a te stručnim timom i ostalim praktičarima. Kvalitativnim istraživanjem željeli smo saznati kakvi su bili učinci PLC-a u vrtićima koji sudjeluju. Učinci PLC-a očituju se na nekoliko razina: od konkretnih promjena na razini prakse, većoj povezanosti stručnjaka, dubinskog razumijevanja sadržaja na kojima su radili, do podizanja svijesti o odgovornosti svih profesionalaca ustanove za osiguranje kvalitete pedagoškog procesa. Kroz cijelo istraživanje osigurano je poštivanje anonimnosti sudionika i drugih potencijalnih etičkih pitanja u svim fazama procesa. Dobivena je i suglasnost sudionika.

Ključne riječi: akcijsko istraživanje, kompetentan sustav, kontinuirano stručno usavršavanje, stručna zajednica učenja, refleksija

Jerneja Jager and Mateja Režek
jerneja.jager@pei.si

Building a competent ECEC system with professional learning communities

There is a large consensus among researchers, practitioners as well as policy makers that the quality of pedagogical practice in kindergartens depends to a large extent on the qualifications of professional staff. However, the responsibility for quality equally depends on each individual, on the whole system, but also on the quality of their mutual interaction (Urban et al., 2012). Within the VALUE project (Erasmus+ KA3) we aimed at creating a common 'path of continuous professional development' for all kindergarten professionals, to improve collaboration between

ECEC core and assisting practitioners, and at the same time to recognize the diversity according to their background and experience. In two kindergartens, involved in the project, professional learning communities (PLCs) as strong pillars for achieving a shared understanding of process quality and strengthening educators' own role were formed. In both kindergartens, action research with fourteen leaders of PLCs was conducted. PLCs' leaders regularly reflected on their leadership skills and process, and transformed it based on reflection and developed individual action plans. This process was facilitated by researchers from ERI.

At the end of the pilot, 2 interviews with principals and 5 focus groups discussions with PLC leaders and core and assisting practitioners were implemented. With the qualitative research we wanted to get to know what were the effects of PLCs in participating kindergartens. The effects of PLCs are manifested on several levels: from concrete changes at the level of practice, closer links between professionals, in-depth understanding of selected content areas on which they were working, to raised awareness of the responsibility of both professionals for ensuring quality of the pedagogical process. Through the whole research, respecting the anonymity of participants and considering other potential ethical issues at all stages of the process was ensured. Consent from participants was also obtained.

Keywords: action research, competent system, continuous professional development, professional learning community, reflection

Spomenka Divljan i Vesna Radulović
spomenka.divljan@gmail.com

Kako kompetentan pojedinac povezuje razine obrazovanja?

U doba suvremenih obrazovnih praksi sve je više pitanja, a proces propitivanja mogućih odgovora usmjeren je na istraživanje konkretnih praksi i njihovo preispitivanje u odnosu na teorijska polazišta koja su u njihovoj osnovi. Postoje mnoga razmimoilaženja kada želimo govoriti o kvalitetnoj praksi predsveučilišnih razina obrazovanja. Riječ je o tri, a sigurno dvije, različite paradigme, te se otvara pitanje njihovog usporednog razmatranja i traženja zajedničkog nazivnika za kvalitetnu praksu.

A zašto nam je to važno u razumijevanju djeteta kao cjelovitog bića, bića s mnogo potencijala, otvorenog za učenje, kreativno djelovanje u okruženju u kojem boravi? Jasno je da su razine obrazovanja podudarne s razvojnim fazama djeteta i mladog čovjeka, ali je i jasno da se razvojne faze događaju u kontinuitetu, proizlaze jedna iz druge, integriraju se i zahtijevaju takav vid podrške unutar obrazovnih sistema da cjelovito biće djeteta i mladog čovjeka sve vrijeme podupiru na najbolji način. U realnim programima svih triju razina obrazovanja našli bismo mnogo primjera kojima se prethodno rečeno ne podržava, ne prepoznaje, ne uvažava. Baveći se povezivanjem triju razina obrazovanja, kreirajući prilike susretanja i učenja jedni od drugih, zapaženo je da u aktualnom vremenu, uz sve podrške sustava i društvene prilike, najveću sponu čine kompetentni pojedinci, oni koji su svoju praksu djelovanjem učinili kvalitetnom na osnovi udruživanja vrijednosti, znanja i htijenja. Svaki pojedinac koji razumije što jest u osnovi usmjereno na dobrobit djeteta i mladog čovjeka, koji usklađuje svoja znanja sa slikama o djetetu prepoznatih u svojoj praksi, koji je usmeren na kontinuirano preispitivanje svoje prakse, inovira ju, usklađuje ju sa suvremenim teorijskim koncepcijama i to čini kontinuirano, jest resurs, prilika, spona da se tri razine obrazovanja susretnu, povežu, isprepletu i naprave put za promjene obrazovnih paradigmi, put da se teorija i praksa nadopunjaju i da se da odgovor na ključne odrednice kakav obrazovni sistem hoćemo za dijete i mladog čoveka 21. stoljeća.

Ključne riječi: kompetencije, obrazovanje, pojedinac, sustav, slika djeteta/učenika

Spomenka Divljan and Vesna Radulović
spomenka.divljan@gmail.com

How a competent individual connects levels of education?

In the era of modern educational practices, there are more and more questions, and the process of looking at possible answers is focused on researching specific practices, re-examining them in relation to the theoretical premises that are their basis. There are many disagreements when we want to talk about quality practice at pre-university levels of education. We are talking about

three, and certainly two, different paradigms, and the question of their comparative consideration and the search for a common denominator for quality practice opens up. And why is that important to us in understanding the child as a complete being, a being with many potentials, open to learning, creative action in the environment in which he/she lives? It is clear that the levels of education coincide with the developmental stages of children and young people, but it is also clear that the development stages occur continuously, stem from each other, integrate and require such support within the educational system that the complete being of the child and young person is supported at all times in the most optimal way. In the realistic programs of all three levels of education, we would find many examples where the aforementioned is neither supported, recognized nor respected. Dealing with the connection of the three levels of education, creating opportunities to meet and learn from each other, it has been noted that in current times, with all the systemic support and social opportunities, the greatest potential is made by competent individuals, those who have made their practice high-quality based on the association of values, knowledge and skills. Every individual who understands the core of the focus being on the well-being of children and young people, who harmonizes his knowledge with the impressions of the children recognized in his practice, who is directed to continuously review his practice, innovates it, harmonizes it with contemporary theoretical concepts and does so continuously, is a resource, an opportunity, a link for the three levels of education to meet, connect, intersect and make a way for changes in educational paradigms, a way for theory and practice to complement each other and to give an answer to the key determinants of what kind of educational system we want for children and young people in the 21st century.

Keywords: competency, education, individual, knowledge, image of the child/student

Ivana Trtanj i Zdenka Andrić
itrtanj@foozos.hr

Koliko predškolska djeca znaju o slovima i zašto su nam ti podatci važni?

Kada se procjenjuju predvještine rane pismenosti, određuje se i doprinos koji te predvještine imaju u usvajanju čitanja i pisanja kao vještina prijeko potrebnih za akademski uspjeh. Poznavanje grafema ortografska je vještina koja se navodi kao ključni pretkazatelj za ovladavanjem čitanja i pisanja. Cilj je ovog istraživanja bio opisati imenovanje slova kod petogodišnjaka i šestogodišnjaka. Svrha je rada naglasiti važnost praćenja predvještina čitanja i pisanja te istaknuti potrebu izloženosti grafemima kod kuće i u vrtiću. Istraživanje je obuhvatilo 60 predškolske djece (30 petogodišnjaka i 30 šestogodišnjaka) koja su ispitana u vrtiću koji pohađaju. Dobiveni rezultati pokazuju da djeca starije kronološke dobi imenuju više slova od djece mlađe kronološke dobi. Djeca objiju skupina imenuju više velikih nego malih tiskanih grafema što je povezano s učestalosti pojavljivanja grafema, njihovom grafičkom jednostavnosću i povezivanju s osobnim iskustvima i određenjima. Samoglasnici *o, i, u* najčešće su točno imenovani od malih tiskanih grafema, što se može objasniti time da je i njihova učestalost u govoru i pismu velika. Od velikih tiskanih grafema, u objema skupinama, najviše ih prepoznaje velika tiskana slova *A i O*, dok najrjeđe imenuju grafeme svojstvene hrvatskoj latinici - dvoslove *LJ, NJ i DŽ* te *Đ*. Ti su grafemi rjeđe zastupljeni u govoru i pismu te je njihovo usvajanje zahtjevno u procesu početnog čitanja i pisanja. Dobiveni rezultati mogu koristiti logopedima u dijagnostici i intervenciji kod djece kod koje se uočava rizik za teškoće u čitanju i pisanju, ali je i doprinos obrazovnoj lingvistici jer se rezultati mogu rabiti u određivanju redoslijeda podučavanja grafema u početnom čitanju i pisanju.

Ključne riječi: imenovanje slova, rana pismenost, predvještine čitanja i pisanja, predškolska dob

Ivana Trtanj and Zdenka Andrić
itrtanj@foozos.hr

How much do preschool children know about letters and why does this data matter? When assessing early literacy pre-skills, it is also necessary to determine their influence on reading and writing acquisition since they are essential skills for academic success. The knowledge of graphemes is an orthographic skill that represents a key indicator for mastering reading and writing. This research aims to describe letter naming in five- and six-year-olds. The main purpose is to stress the importance of monitoring reading and writing pre-skills and emphasize the benefits of exposure to graphemes at home and in a kindergarten. The research was carried out on a sample of 60 preschool children (30 five-year-olds and 30 six-year-olds) who were tested in their kindergartens. The obtained results indicate that older children can name more letters than younger children. Furthermore, children of both groups name more capital

graphemes than small print graphemes, which is related to the frequency of occurrence of graphemes, their graphic simplicity and connection with personal experiences and purposes. Regarding small print graphemes, the vowels *o*, *i*, *u* are most correctly named, which can be explained by their high frequency in speech and writing. The highest number of children in both groups also named capital letters *A* and *O*, while they could rarely recognize graphemes specific to the Croatian Latin alphabet – *LJ*, *NJ*, *DŽ* and *Đ*. These graphemes are less common in speech and writing so their acquisition is a demanding process in initial reading and writing. The obtained results may be useful to speech therapists in diagnosis and intervention with children who might have reading and writing difficulties. Also, the research can contribute to educational linguistics since the results can be used to determine the order of teaching graphemes in initial reading and writing.

Keywords: naming letters, early literacy, reading and writing pre-skills, preschool age

Marija Karačić
mkaracic@unisb.hr

Komunikacija odgojitelja s roditeljima

Komunikacija predstavlja ključ uspjeha i sreće za svakoga pojedinca pa možemo reći da su ljudi koji znaju komunicirati sretni ljudi. O uspješnoj komunikaciji ovisi uspjeh u svim odgojno-obrazovnim ishodima pa tako i u predškolskim ustanovama. Važnost komunikacije ističe se na svim razinama, a posebno među odgojiteljima te na relacijama odgojitelj – stručni suradnici, odgojitelj – uprava vrtića, odgojitelj – dijete, a posebno je za uspjeh u odgojno-obrazovnom radu vrtića važna komunikacija odgojitelj – roditelj. Povoljna, demokratska i humana komunikacija odgojitelja s djetetom utječe na socijalno-emocionalnu klimu te radnu klimu u vrtiću, što rezultira pozitivnim emocijama i visokim odgojno-obrazovnim ishodima. Da bi ostvarili jedinstvene odgojno-obrazovne utjecaje, vrtići u svoj rad trebaju uključiti sve zainteresirane društvene čimbenike, a prvenstveno obitelj djeteta. Uspjeh u odgoju predškolskog djeteta ovisi o jedinstvenom odgojno-obrazovnom utjecaju roditelja i odgojitelja. Samo koordiniranim radom obitelji i predškolskih ustanova mogu se dosljedno ostvariti ciljevi i zadatci suvremenog predškolskog odgoja. U radu se raspravlja o potrebi uspješne komunikacije u vrtićima na svim razinama, a posebno komunikacije odgojitelja s roditeljima predškolske djece. Ovim se radom želi ukazati na značaj i prednosti uspješne komunikacije u vrtićima kao i na njezine odgojno-obrazovne ishode. Cilj je rada analizirati i elaborirati pojam, načine te karakteristike uspješne komunikacije, kao i slabosti neuspješne komunikacije. Elaborirat ćemo i načine suradnje odgojitelja i ostalih stručnjaka u vrtiću s roditeljima te iznijeti naša iskustva i iskustva znamenitih pedagoga o toj suradnji.

Ključne riječi: komunikacija, obitelj, odgojitelj, predškolska ustanova

Marija Karačić
mkaracic@unisb.hr

Communication of educators with parents

Communication is the key to success and happiness for every individual, so we can say, people who know how to communicate are happy people. Success in all educational outcomes, including in preschool institutions, depends on successful communication. The importance of communication is emphasized at all levels, especially in the relationship between educators, educator-professional associates, educator-kindergarten management, educator-child, and especially for success in educational work of kindergarten is important communication educator-parent. Favorable, democratic and humane communication between educators and children affects the socio-emotional climate and the working climate in kindergarten, which results in positive emotions and high educational outcomes. In order to achieve unique

educational influences, kindergartens should include all interested social factors in their work, primarily the child's family. Success in raising a preschool child depends on the unique educational influences of parents and educators. Only the coordinated work of families and preschool institutions can consistently achieve the goals and objectives of modern preschool education. The paper discusses the need for successful communication in kindergartens at all levels, especially communication between educators and parents of preschool children. This paper aims to point out the importance and benefits of successful communication in kindergartens as well as its educational outcomes. The aim of this paper is to analyze and elaborate the concept, methods and characteristics of successful communication, as well as the weaknesses of unsuccessful communication. We will also elaborate on the ways of cooperation between educators and other kindergarten experts with parents, and present our experiences and the experiences of famous pedagogues about this cooperation.

Keywords: communication, family, educator, preschool

Sonja Čotar Konrad, Tina Štemberger i Karmen Drljić
sonja.cotarkonrad@pef.upr.si

Kreatori, a ne samo korisnici: izgradnja digitalnih kompetencija odgojitelja i razvoj računalnog mišljenja djece predškolske dobi

Danas se sadržajno i kompetencijsko utemeljeno razumijevanje profesionalnog razvoja odgojitelja ne može odvijati bez smislene integracije i refleksivnog razvoja digitalnih kompetencija u procesu učenja i poučavanja u predškolskom odgoju i obrazovanju. U tom kontekstu važno je omogućiti i održavati sustavnu i uzajamnu komunikaciju programa početnog obrazovanja učitelja i vrtića. Stoga ćemo u radu predstaviti nacrt i implementaciju modula Pilot kurikuluma koji ima za cilj razviti digitalne kompetencije odgojitelja predškolske dobi i stručnog usavršavanja kako bi: (i) razvili profesionalne kompetencije za korištenje digitalnih resursa u planiranju, nastavi i učenju; (ii) osnažili djecu za kritičku i smislenu upotrebu digitalnih alata u učenju; (iii) podržali razvoj računalnog mišljenja.

U tom kontekstu predstaviti ćemo integraciju različitih znanja, dobrih praksi i perspektiva (društvene, humanističke, prirodne znanosti i tehničko znanje temeljeno na inicijativi 5.0); temelje za cjeloživotno učenje – sukreiranje međugeneracijske zajednice učenja; te izgradnju otpornosti i fleksibilnosti kako bi se pojedincima omogućilo donošenje informiranih autonomnih izbora u mikrookolišu vlastitog djelovanja (obrazložena argumentacija o važnosti održivog razvoja i digitalizacije na razini obrazovanja u ranom djetinjstvu).

Ključne riječi: digitalne kompetencije, cjeloživotno učenje, obrazovanje, računalno razmišljanje, rano djetinjstvo

Sonja Čotar Konrad, Tina Štemberger and Karmen Drljić
sonja.cotarkonrad@pef.upr.si

Creators and not just users: building digital competencies of preschool teachers and developing children's computational thinking

Today, substantive and competency-based understanding of preschool teachers' professional development cannot take place without the meaningful integration and reflective development of digital competences within the process of learning and teaching in preschool education. In this context, it is important to enable and maintain systematic and reciprocal communication between initial teacher education ECEC programmes and kindergarten. Therefore, in the paper we will present the design and implementation of the Pilot curriculum module which aims to develop pre-service and in-service preschool teachers' digital competences to (i) to develop professional competencies to use digital sources in planning, teaching and learning; (ii) to empower children for critical and meaningful use of digital tools in learning; (iii) to support the development of computational thinking. In this context, we will present the integration of

different knowledge, good practices and perspectives (social sciences, humanities, natural sciences and technical knowledge based on the 5.0 initiative); the foundations for lifelong learning - co-creating an intergenerational learning community; and building resilience and flexibility to enable individuals to make informed autonomous choices in the micro-environment of their own actions (reasoned argumentation on the relevance of sustainable development and digitalisation at the level of early childhood education).

Keywords: computational thinking, digital competencies, early childhood, education, lifelong learning

Lana Očko

lanaocko@yahoo.com

Kvaliteta kao trajni razvoj

U ovom članku govori se o važnosti praćenja razine kvalitete te različitim indikatorima i kriterijima koji se mogu koristiti. Objasnjava se o čemu sve ovisi razina kvalitete u predškolskom sustavu i samom dječjem vrtiću (mesosustavu). Naglasak je na tome da svaka odgojno-obrazovna ustanova gradi, razvija i živi svoj kurikulum.

Kurikulum je ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u dječjem vrtiću dinamičan, ovisan o nizu čimbenika kao što su veličina, uvjeti, lokacija, vizija, ljudski potencijali, osnivač, ustroj itd., te specifičan za svaku ustanovu pa je iznimno značajna unutarnja procjena kvalitete ustanove u skladu s važećim parametrima (kriterijima/indikatorima/standardima). Visoka razina kvalitete odgojno-obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj, a posebice u podsustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (s obzirom na najosjetljiviju i najranjiviju dob djece u ustanovama) iznimno je važna. Jedno od temeljnih obilježja kvalitete jest njezin stalni rast pa je zadatak svih čimbenika odgojno-obrazovnoga procesa (odraslih i djece) stalno promišljati, diskutirati i evaluirati kvalitetu odgojno-obrazovne prakse i djelovati u smjeru njezina stalnog unapređivanja. Kvalitetu čini ukupnost utjecaja (okruženje, ozračje, vođenje, odnosi, komunikacija, uvjerenja, vrijednosti, ponašanja itd.) nužnih i korisnih za razvoj, odgoj i učenje djece. Definicije kvalitete odgoja i obrazovanja stalno se razvijaju na temelju informacija dobivenih znanstvenim istraživanjima, npr. velikim međunarodnim i akcijskim istraživanjima (PISA, TIMS, TALIS). Kontinuirano vrednovanje i poboljšanje mogu biti usmjereni na bilo koju ili sve dimenzije kvalitete obrazovanja: na djecu, okruženje za učenje, sadržaj, procese poučavanja i ishode. Definicije kvalitete moraju biti otvorene za promjene i za nove izazove koje suvremeni svijet postavlja pred obrazovanje.

Ključne riječi: CIPO model, indikatori, kontinuitet, kurikulum, kvaliteta

Lana Očko

lanaocko@yahoo.com

Quality as sustainable development

This article discusses the importance of monitoring quality levels, various indicators and criteria that can be used. It explains what the level of quality in the preschool system and the kindergarten (mesosystem) itself depends on. The emphasis is on the fact that every educational institution builds, develops and lives its own curriculum.

The curriculum of early and preschool education in kindergarten is dynamic, depending on factors such as size, conditions, location, vision, human resources, founder, structure, etc., and is specific to each institution, so internal assessment of the quality in the institution is extremely

important in accordance with applicable parameters (criteria / indicators / standards). The high level of quality in the educational system in the Republic Croatia, and especially in the subsystem of early and preschool education (given the most sensitive and vulnerable age of children in institutions) is extremely important. One of the basic characteristics of quality is its constant growth, so the task of the educational process (adults and children) is to constantly think, discuss and evaluate the quality of educational practice and act towards its continuous improvement. Quality is made of different influences (environment, atmosphere, leadership, relationships, communication, beliefs, values, behaviors, etc.) and is necessary and useful for the development, upbringing and learning of children.

Definitions of the quality of education are constantly evolving on the basis of information obtained from scientific research (e.g. large-scale international and action research (PISA, TIMS, TALIS)). Continuous evaluation and improvement can be focused on any or all dimensions of the quality of education: children, learning environment, content, teaching processes and outcomes. Definitions of quality must be open for change, to the new challenges that the modern world poses.

Keywords: KCIPO model, indicators, continuity, curriculum, quality

Silvija Zlatar i Ivana Prpić
szlatar@gmail.com

Međunarodna suradnja i mobilnosti u području trajnog profesionalnog razvoja djelatnika iz sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj

Kontinuirano cjeloživotno učenje dio je odgovornosti svakog pojedinog člana odgojno-obrazovne zajednice. Nužno je, stoga, da svaki pojedinac stječe, razvija i unapređuje kompetencije te se trajno profesionalno razvija. Kompetencije nisu ograničene samo na postizanje određene razine vještina, nego obuhvaćaju i ukupna postignuća potrebna da bi se odgojitelji mogli nositi s izazovima suvremenog društva u odnosu prema društvenom kontekstu te specifičnoj životnoj situaciji. Profesionalnost i osobna kompetencija odgojno-obrazovnih djelatnika postaju najvažniji resursi i preduvjeti visokokvalitetnog sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Jedna od mogućnosti razvoja, stjecanja i unapređenja kompetencija jest sudjelovanje u programima mobilnosti koji potiču međunarodnu suradnju, razvijanje tolerancije i interkulturnalizma, jačanje znanja, vještina i kompetencija koje su svakom pojedincu potrebne tijekom cijelog života.

Cilj je ovog rada prikazati načine povezivanja cjeloživotnog učenja kroz Erasmus+ program za odgojno-obrazovne djelatnike u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja s naglaskom na promicanje kulture kvalitete i profesionalizma. Desetogodišnje iskustvo sudjelovanja u Erasmus+ programu dalo nam je uvid u različite pristupe unapređenja kompetencija djelatnika u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, stvarajući sustavnu mrežu komunikacije koja povezuje različite razine sustava. U radu ćemo kroz osobno iskustvo prikazati na koji način Erasmus+ program pruža mogućnost odgojno-obrazovnim djelatnicima iz sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja priliku za razvoj profesionalizma i unapređenja kompetencija kroz međunarodnu suradnju, partnerstvo te razmjenu dobre prakse.

Rezultati su pokazali napredak kroz zajedničke uspjehe motiviranih profesionalaca sudionika mobilnosti i sudionika u projektima Erasmus+ programa te razvoj pozitivnog odnosa prema cjeloživotnom učenju kao osobnoj i životnoj orientaciji te poticanje mobilnosti u obrazovanju.

Ključne riječi: cjeloživotno učenje, Erasmus+, mobilnost, povezivanje, rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Silvija Zlatar and Ivana Prpić
szlatar@gmail.com

International cooperation and mobility in the field of continuous professional development of early and preschool education teachers in the Republic of Croatia

Continuous lifelong learning is part of the responsibility of each individual member of the educational community. It is necessary, therefore, that each individual acquires, develops and

improves competencies and continuously develops professionally. Competences are not limited to achieving a certain level of skills, but also include the overall achievements needed to enable educators to cope with the challenges of modern society in relation to the social context and specific life situation. Professionalism and personal competence of educators are becoming the most important resources and prerequisites for a high-quality system of early and preschool education. One of the possibilities for developing, acquiring and improving competencies is to participate in mobility programs that encourage international cooperation, develop tolerance and interculturalism, and strengthen the knowledge, skills and competencies that every individual needs throughout life.

The aim of this paper is to present the ways of connecting lifelong learning through the Erasmus + program for educators in the system of early and preschool education with an emphasis on promoting a culture of quality and professionalism. Ten years of experience in participating in the Erasmus + program has given us insight into different approaches to improving the competencies of employees in the system of early and preschool education, creating a communication network connecting different levels of the system. In this paper, we will present through personal experience how the Erasmus + program provides an opportunity for early and preschool education teachers to develop professionalism and improve competencies through international cooperation, partnership and exchange of good practice.

The results are showing progress through the joint successes of motivated professionals participating in mobility and participants in Erasmus + projects and the development of a positive attitude towards lifelong learning as a personal and life orientation and encouraging teachers' mobility in education.

Keywords: early and pre-school education, Erasmus +, lifelong learning, mobility, networking

Ljiljana Tadić Komadina
ljkomadi@gmail.com

Mogućnosti i problematika refleksivne prakse u izložbenim prostorima

Vizualni jezik kao univerzalni jezik nedvojbeno je sredstvo javne komunikacije. Umjetnost kao takva odraz je prostora i vremena u kojem živimo, pa je za suvremeno globalno-pluralističko društvo važno znati pravilno razumjeti i primijeniti medije koji nam stoje na raspolaganju. Iz tog su razloga važni odgoj i obrazovanje vizualnog mišljenja i izražavanja još od najranije dobi. Iako je vizualna metafora za mnoge i dalje neshvatljiva pa i sporedna, ona je ipak temeljni mehanizam za razumijevanje vizualnog jezika. Budući da dijete predškolske dobi najbolje uči putem igre, potrebno je istu usmjeriti prema odgojnim ciljevima. Unutar dobro organiziranog sustava, poput muzeja, moguće je stvoriti uvjete za razvoj refleksivnog stava prema svijetu, a koji djetetu nudi temelje za daljnje cjeloživotno obrazovanje. Svrha je ovog rada prikazati mogućnosti refleksivne prakse u muzejima s ciljem stvaranja spone između edukativnog djelovanja muzeja i osvještavanja djece za razumijevanje umjetnosti kao neposrednog iskustva svijesti.

Ključne riječi: predškolski odgoj i obrazovanje, refleksivna praksa, muzeji, vizualni jezik

Ljiljana Tadić Komadina
ljkomadi@gmail.com

Possibilities and problems of reflective practice in exhibition spaces

Visual language as a universal language is undoubtedly a means of public communication. Art as such is a reflection of the space and time in which we live, so it is important for a modern global - pluralistic society to know how to properly understand and apply the media available to us. For this reason, the education of visual thinking and expression from an early age is important. Although the visual metaphor is still incomprehensible and incidental to many, it is still a fundamental mechanism for understanding visual language. Since a preschool child learns best through play, it is necessary to direct it towards educational goals. Within a well-organized system, such as a museum, it is possible to create conditions for the development of a reflective attitude towards the world, which offers the child the foundations for further lifelong learning. The purpose of this paper is to present the possibilities of reflective practice in museums with the aim of creating a link between the educational activities of museums and raising children's awareness of understanding art as a direct experience of consciousness.

Keywords: preschool education, reflective practice, museums, visual language

Marijana Dragoslavić
marijanadragoslavic@gmail.com

Nasilje među djecom predškolske i rane školske dobi

Polaskom u vrtić, a potom i školu, djeca stječu prva socijalna iskustva izvan obiteljskog okružja i tada osobito važni postaju vršnjački odnosi. U suvremenim znanstvenim istraživanjima to je prepoznato, ali se u njima ističe pozitivan ili negativan smjer djelovanja vršnjačkih odnosa na razvoj pojedinca. Negativni odnosi, nasuprot pozitivnim i prijateljskim, podrazumijevaju otežanu komunikaciju, nepoštivanje i neprihvaćanje međusobnih različitosti te učestale sukobe. Ekstremno negativnim oblikom ponašanja smatra se nasilje određeno kao oblik agresivnog, namjernog, ponavljujućeg ponašanja zasnovanog na disbalansu moći s ciljem nanošenja boli ili štete vršnjaku koji se ne može sam ili sama braniti ili zaštititi (Bilić, 2018; Bjereld, Daneback i Mishna, 2019; Olweus, 1998). Iako su, kada je riječ o vršnjačkom nasilju, istraživači uglavnom usmjereni na ispitivanje raširenosti i uloge različitih individualnih te okolinskih čimbenika tijekom srednjeg djetinjstva i adolescencije, recentna istraživanja pokazuju kako je ono prisutno i među djecom predškolske i rane školske dobi (Aslan, 2018; Kocer i Akduman, 2019; Krygsman i Vaillancourt, 2019; Swit i Slater, 2021; Vlachou i Andreou, 2013).

Cilj je ovog rada, na osnovi recentne literature i provedenog kvalitativnog istraživanja, analizirati stavove, iskustva i izazove s kojima se u slučajevima nasilja među djecom suočavaju odgojitelji i učitelji te ukazati na moguće poticaje za promjene u njihovom radu. Kako bi se ovaj problem promortio cijelovito i u skladu s Bronfenbrennerovom teorijom ekoloških sustava, u istraživanju su sudjelovali ravnatelji vrtića i škola ($N = 2$), odgojitelji ($N = 8$), učitelji ($N = 8$) i roditelji ($N = 8$), a za prikupljanje podataka korišten je polustrukturirani intervju.

Dobiveni rezultati ukazuju na prijeku potrebu za osiguravanjem kvalitetne suradnje na relaciji obitelj – vrtić – škola te kontinuiranom edukacijom odgojno-obrazovnih djelatnika za rad na slučajevima vršnjačkoga nasilja jer se na taj način najučinkovitije može doprinijeti smanjivanju te negativne pojave među djecom.

Ključne riječi: edukacija, odgojitelji, suradnja, učitelji, vršnjačko nasilje

Marijana Dragoslavić
marijanadragoslavic@gmail.com

Violence among preschool and early school age children

By going to kindergarten and then to school, children gain their first social experiences outside the family environment and then peer relationships become especially important. This has been recognized in modern scientific research, but it emphasizes the positive or negative direction of the effects of peer relationships on the development of the individual. Negative relationships, as opposed to positive and friendly ones, imply difficult communication, disrespect, non-

acceptance of mutual differences, and frequent conflicts. Extremely negative forms of behavior are considered violence defined as a form of aggressive, intentional, repetitive behavior based on power imbalance with the aim of inflicting pain or harm on a peer who cannot defend or protect himself/herself (Bilić, 2018; Bjereld, Daneback and Mishna, 2019; Olweus, 1998). Although, when it comes to peer violence, researchers are mainly focused on examining the prevalence and role of various individual and environmental factors during middle childhood and adolescence, recent research shows that it is also present among preschool and early school children (Aslan, 2018; Kocer and Akduman, 2019; Krygsman and Vaillancourt, 2019; Swit and Slater, 2021; Vlachou and Andreou, 2013).

The aim of this paper is, based on recent literature and conducted qualitative research, to analyse the attitudes, experiences and challenges faced by educators and teachers in cases of peer violence and to point out possible incentives for change in their work. In order to look at this problem comprehensively and in accordance with Bronfenbrenner's theory of ecosystems, the research involved principles of kindergartens and schools ($N = 2$), educators ($N = 8$), teachers ($N = 8$) and parents ($N = 8$), and a semi-structured interview was used to collect the data.

The obtained results indicate the urgent need to ensure quality cooperation between the family - kindergarten - school and continuous education of educators and teachers to work on cases of peer violence, because this is the most effective way to reduce this negative phenomenon among children.

Keywords: education, cooperation, kindergarten teachers, peer violence, school teachers

Renata Šimunović
renata.simunovic@fpmoz.sum.ba

Novi izazovi u povezivanju sustava ranog i predškolskog i primarnog odgoja i obrazovanja u doba pandemije

Vrijeme pandemije vrijeme je promjena u svim sferama života i društva kojem pripadamo. Poseban značaj i velike promjene dogodile su se u sustavu odgoja i obrazovanja.

Pandemija COVID-19 dogodila se iznenada i zatekla nespreman odgojno-obrazovni sustav i nametnula nova pravila života na koja nismo navikli. U novonastalim uvjetima bila je potrebna brza reakcija, u prvom redu odgojno-obrazovnih djelatnika i djece te njihovih roditelja. Prelazak na *online* oblik nastave donio je nove izazove i poteskoće te nas suočio s posve drugačijim sustavom učenja i poučavanja. Ukažala se potreba za poboljšanjem informatičke pismenosti odgojitelja, učitelja i učenika. Izmjenile su se dotadašnje poznate i tradicionalne metode povezivanja odgojno-obrazovnih sustava, što se posebno i najviše odrazilo na rani i predškolski te primarni odgojno-obrazovni sustav.

U ovom radu nastojalo se ukazati na pozitivne i negativne pandemijske prilagodbe pri povezivanju odgojno-obrazovnog sustava.

U tu svrhu obavljen je razgovor sa sudionicima odgojno-obrazovnog procesa ranog i predškolskog i primarnog sustava te se metodom studije slučaja nastojalo doći do značajnih rezultata i spoznaja vezanih za povezivanje različitih razina odgojno-obrazovnog sustava, na osnovi kojih će se iznaći nove metode i načini za poboljšanje i unapređenje istih.

Ključne riječi: odgojno-obrazovni sustavi, pandemija, povezivanje sustava

Renata Šimunović
renata.simunovic@fpmoz.sum.ba

New challenges in connecting the systems of early and preschool and primary education in the pandemic era

A time of pandemic is a time of change in all spheres of life and society to which we belong. Of particular importance and major changes have taken place in the education system.

The COVID-19 pandemic happened suddenly and found an unprepared educational system and imposed new rules of life to which we are not accustomed. In the newly created conditions, a quick reaction was needed, primarily by educators and children and their parents. The transition to the online form of teaching has brought new challenges and difficulties and confronted us with a completely different system of learning and teaching. There was a need to improve the computer literacy of educators, teachers and students. The hitherto known and traditional methods of connecting educational systems have changed, which has especially and mostly affected the early and preschool and primary educational system.

In this paper, we tried to point out the positive and negative pandemic adjustments in connecting the educational system.

For this purpose, a conversation was held with the participants in the educational process of the early and preschool and primary system, and the case study method sought to achieve significant results and insights related to connecting different levels of the educational system, based on which new methods and ways will be found. to improve and advance the same.

Keywords: educational systems, pandemic, system interconnection

Tihana Škojo
tihana.skojo@skojo.hr

Oblikovanje glazbenih aktivnosti početničkoga solfeggia s metodičkoga aspekta

Nastava početničkoga solfeggia, kao dominantni oblik realizacije predškolskoga glazbenog programa u Hrvatskoj, predstavlja osobitu programsku cjelinu koja je oblikovana s ciljem da se već na početku faze stabilizacije glazbenih sposobnosti započne sa sustavnim razvijanjem djetetovih urođenih potencijala te da se pobudi interes i želja za upoznavanjem glazbe i glazbenim obrazovanjem.

U radu se opisuju glazbene aktivnosti početničkoga solfeggia s naglaskom na metodički aspekt njihova oblikovanja i usklađenost sa suvremenim glazbeno-pedagoškim i psihološkim spoznajama. Posebna je pozornost u svim aktivnostima posvećena realizaciji zadataka usmjerenih na odgoj glazbenoga sluha, izgrađivanje ritamskih i intonacijskih vještina te razvoj glazbeno-estetskoga iskustva. U svim se aktivnostima ukazuje na važnost aktivnoga glazbenog izražavanja, a osobit je naglasak na različitim oblicima spontanoga i svjesnoga glazbenog stvaralaštva s ciljem razvijanja dječje kreativnosti.

Ključne riječi: glazbene aktivnosti, početnički solfeggio, predškolski glazbeni program

Tihana Škojo
tihana.skojo@skojo.hr

Methodological aspect of designing music activities in beginner solfeggio

Teaching of Beginner Solfeggio, as the dominant form of preschool music education in the Republic of Croatia, represents a special program unit designed to encourage a systematic development of children's innate potential as well as their interest and desire to become acquainted with and learn about music.

This paper describes the musical activities of beginner solfeggio with a special emphasis on the methodological aspect of their design and compliance with contemporary knowledge in music pedagogy and psychology. In all activities, special attention is paid to tasks aimed at developing musical hearing, building rhythmic and intonation skills, and the development of musical and aesthetic experience. All the activities stress the importance of an active musical expression, while special attention is paid to various forms of spontaneous and conscious musical creativity aimed at developing children's creativity.

Keywords: beginner solfeggio, music activities, preschool music education

Dejana Bouillet i Marina Panić
dejana.bouillet@ufzg.hr

Odgovori ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na potrebe djece u nepovoljnem položaju

Specifičnost učenja i razvoja te osjetljivost djece rane i predškolske dobi zahtijevaju visoku razinu kvalitete sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (RPOO). U tom je kontekstu posebna pažnja usmjerenica djeci u nepovoljnemu položaju pri čemu pristupačnost visokokvalitetnim ustanovama RPOO-a predstavlja važan kompenzacijski mehanizam koji umanjuje rizik socijalne isključenosti (RSI) djece.

Prevencija RSI-ja djece složen je sustav mjera, aktivnosti i kontinuiranih napora usmjerenih otklanjanju rizičnih činitelja i posljedica njihova djelovanja, jačanja zaštitnih činitelja na svim razinama, područjima i ključnim točkama radi osiguravanja kvalitetnoga razvoja, prilagodbe i sazrijevanja djece. Sveobuhvatan pristup prevenciji RSI-ja podrazumijeva mjere i aktivnosti ustanove RPOO-a na razini univerzalne, selektivne i indicirane prevencije.

Ovo izlaganje posvećeno je prikazu rezultata mapiranja odgojno-obrazovnih praksi u ustanovama RPOO-a provedenog u sklopu znanstvenog projekta Hrvatske zaklade za znanost „Modeli odgovora na odgojno-obrazovne potrebe djece izložene riziku socijalne isključenosti u ustanovama RPOO“, na reprezentativnom uzorku dječjih vrtića za RH ($n = 65$). Mapiranje je provedeno tako da su stručni suradnici uz vođenje članica istraživačkog tima popunjavali Protokol za mapiranje mjera potpore obiteljima i djeci izloženoj RSI-ju u ustanovama RPOO-a. Cilj je mapiranja ustanoviti prepreke i mogućnosti (prilike) koje ograničavaju ili podržavaju pristupačnost kvalitetnog RPOO-a djeci u RSI-ju, u svrhu preveniranja njihovog nepovoljnog položaja. Analiza prikupljenih podataka pokazala je da su mogućnosti hrvatskog sustava RPOO-a da doprinosi prevenciji RSI-ja djece vrlo skromne jer sustavne i sveobuhvatne mjere podrške ovoj djeci nudi manji broj dječjih vrtića. Posebno se ističe deficit mjera i programa na razini selektivne prevencije, koje bi adresirale potrebe obitelji i djece u RSI-ju. Strukturirane i cjelovite mjere podrške djeci i obiteljima u RSI-ju nudi manje od 20 % dječjih vrtića. Prema tome, nužna su unapređenja strukturnih i procesnih činitelja kvalitete RPOO-a kako bi postao činitelj zaštite u razvoju djece u nepovoljnem položaju i primjereni prevenirao RSI djece.

Ključne riječi: djeca u nepovoljnem položaju, mapiranje mjera podrške, prevencija rizika socijalne isključenosti djece, rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Dejana Bouillet and Marina Panić
dejana.bouillet@ufzg.hr

Early childhood education and care institutions' responses to the needs of children in unfavorable position

Learning and development specificity, as well as sensitivity of early and preschool aged children, demand high quality of early childhood education and care (ECEC) system. Within this context, specific focus has been directed toward children in unfavorable position, while considering that access to high-quality ECEC institutions represents an important compensating mechanism that alleviates children's risk of social exclusion (RSE).

Prevention of children's RSE is a complex system of measures, activities and continuous efforts oriented toward removing risk factors and consequences of their impact, strengthening protective factors at all levels, areas and key points to ensure children's high-quality development, adjustment and maturation. A comprehensive approach toward prevention of RSE implies ECEC institutions' measures and activities at the level of universal, selective and indicated prevention.

This presentation demonstrate results of mapping education and care practices in ECEC institutions, conducted as part of the Croatian Science Foundation scientific project entitled „Models of Response to Educational Needs of Children at RSE in ECEC Institutions“, using a representative sample of Croatian kindergartens ($n = 65$). Mapping was conducted by expert associates completing the Protocol for mapping measures of support toward families and children exposed to RSE in ECEC institutions, with guidance of research team members.

The aim is to identify obstacles and opportunities that limit or support access to high-quality ECEC for children at RSE, in order to prevent their adverse effects. The results showed that the possibilities of the Croatian ECEC system to contribute to prevention of children's RSE are very modest since the systemic and comprehensive measures of support to these children are being offered by a minority of kindergartens. Specific emphasis is on the lack of measures and programs at the level of selective prevention that would address the needs of families and children in RSE. Structured and more complete measures of support toward children and families in RSE are being offered by less than 20 % of kindergartens. Hence, improvement in structured and processing factors involved in the quality of ECEC is necessary for it to become a protective factor in development of children who are in unfavorable position, and to prevent children's RSE accordingly.

Keywords: children in unfavorable position, early childhood education and care, mapping measures of support, prevention of children's risk of social exclusion

Petra Bučević, Rahaela Varga i Ana Mirković Moguš
rvarga@foozos.hr

Odraz osobne prošlosti u budućnosti: anticipacija značajki pedagoškog odnosa

Promatrajući odgoj i obrazovanje iz perspektive tzv. pedagogije odnosa u fokus se postavlja pojam koji označava specifičan odnos odraslog profesionalca prema odrastajućem djetetu, a predstavlja temelj kompetentnog djelovanja odgojitelja. Naime, pedagoški se odnos uspostavlja zbog nezrelosti djeteta i teži svome ukidanju po dostizanju te zrelosti.

Cilj je bio istražiti kako budući odgojitelji na završnim godinama preddiplomskog i diplomskog studija ranog i predškolskog odgoja opisuju značajke pedagoškog odnosa kojega je s njima uspostavio odgojitelj dok su bili djeca u vrtiću te utvrditi značajke pedagoškog odnosa koji će studenti u budućnosti uspostaviti u ulozi odgojitelja, a kako bi se detektirala preklapanja vlastitog iskustva s projekcijom vlastite profesionalne uloge.

U tu je svrhu u teorijskom dijelu rada identificirano osam dimenzija pedagoškog odnosa koje su se primjenile kao kriteriji procjene značajki pedagoškog odnosa: 1) pedagoška namjera, 2) pedagoško povjerenje, 3) dvojni pristup, 4) posredovanje između djeteta i kulture, 5) razvojnost, 6) asimetričnost, 7) pedagoški autoritet, 8) pedagoški takt.

Primjenom futurološke metode retrovizora, kojom se istražuje prošlost kako bi se predvidjela budućnost, prikupljeni su podatci o zastupljenosti pojedinih značajki pedagoškog odnosa studenata i njihovih odgojitelja, kao i podatci o tome koje značajke pedagoškog odnosa studenti očekuju da će sami uspostaviti s djecom.

Rezultati ukazuju na to da postoje preklapanja u određenim dimenzijama pedagoškog odnosa u prošlosti i pedagoškog odnosa u budućnosti, ovisno o tome jesu li ih studenti procijenili poželjnima ili ne, iz čega proizlaze implikacije na inicijalno obrazovanje odgojitelja.

Ključne riječi: djeca predškolske dobi, dječji vrtić, kompetencije odgojitelja, pedagogija odnosa, metoda retrovizora

Petra Bučević, Rahaela Varga and Ana Mirković Moguš
rvarga@foozos.hr

Reflections of the personal past in the future: anticipation of the features of pedagogical relations

While exploring education, the pedagogy of relation puts emphasis on a specific type of relationship that develops between a professional adult and a growing child, and which serves as the starting point for the educators' competent actions. Namely, the pedagogical relationship is established due to the immaturity of the child and strives to end itself upon reaching that maturity.

The aim was to investigate how future educators in the final years of undergraduate and graduate study of early and preschool education describe the features of the pedagogical relationship established with them by the educator when they were kindergarten children and to determine the characteristics of the pedagogical relationship that students would establish in the future, in order to detect overlaps of one's own experience with the projection of one's own professional role.

For this purpose, the theoretical part of the paper identifies eight dimensions of the pedagogical relationship that were used as criteria for assessing the features of the pedagogical relationship: 1) pedagogical intent, 2) pedagogical trust, 3) dual approach, 4) mediation between child and culture, 5) changeability 6) asymmetry, 7) pedagogical authority, 8) pedagogical tact.

Using a method from the scope of futures studies called the back-view mirror analysis, which examines the past to predict the future, data were collected about the certain features of the pedagogical relationship between students and their educators, as well as data on what features of the pedagogical relationship students expect to establish with children.

The results indicate that there are overlaps in certain dimensions of the pedagogical relationship in the past and the pedagogical relationship in the future, depending on whether students found them desirable or not, which yields implications for the initial education of kindergarten educators.

Keywords: back-view mirror analysis, kindergarten, educator competencies, pedagogy of relation, preschool children

Marijana Miočić i Bernarda Tokić
marijanamiocic@yahoo.com

Osobne IT kompetencije odgojitelja i učitelja kao značajni čimbenik u nadzoru nad djetetovim korištenjem Internet

Dijete 21. stoljeća usvaja IT kompetencije od najranije dobi s obzirom da je suvremena informacijsko-komunikacijska tehnologija integrirana u svakodnevni život. Kako bi odgojitelji i učitelji primjereno odgovorili na potrebe djeteta predškolske i rane školske dobi neophodno je da imaju usvojene digitalne kompetencije kako bi pozitivno usmjerili i potaknuli dijete na korištenje suvremene tehnologije, i poučili primjenu novih programa i oblika učenja u svakodnevnom odgojno-obrazovnom procesu.

Cilj ovog rada prikazati je mišljenje N=51 odgojitelja i N= 53 učitelja u dječjim vrtićima i nižim razredima osnovne škole u Zadarskoj županiji o usvojenim IT kompetencijama kao značajnom čimbeniku u nadzoru nad djetetovim korištenjem interneta sukladno djetetovim potrebama, njegovoј zaštiti i sigurnosti tijekom korištenja interneta. Cronbach alpha testom utvrđena je visoka pouzdanost instrumenta $\alpha=0,86$.

Za obradu podataka dobivenih istraživanjem korištene su deskriptivna i frekvencijska analiza podataka te t-test kako bi se utvrdila razlika u mišljenju odgojitelja i učitelja u odnosu na njihovo osobno korištenje suvremene tehnologije i nadzora nad djetetovim korištenjem interneta.

Prilikom istraživanja poštivana je anonimnost sudionika istraživanja te su zastupljena sva etička načela istraživanja.

Ključne riječi: dijete, IT kompetencije, odgojitelj, učitelj, zaštita i sigurnost djeteta

Marijana Miočić and Bernarda Tokić
marijanamiocic@yahoo.com

Personal IT competences of ECE teachers and teachers as a significant factor in supervising children's use of the internet

The child of the 21st century acquires IT competences from an early age, given that the modern information and communication technology is integrated into everyday life. In order for educators and teachers to adequately respond to the needs of children of preschool and early school age, it is necessary for them to have acquired digital competences in order to positively direct and encourage the child to use modern technology, and to teach the application of new programs and forms of learning in the daily educational process.

The aim of this paper is to present the opinion of N=51 ECE teacher and N=53 teachers in kindergartens and lower grades of elementary school in Zadar County about adopted IT competences as a significant factor in monitoring the child's use of the Internet in accordance

with the child's needs, his protection and safety while using the Internet. The Cronbach alpha test determined the high reliability of the instrument $\alpha=0.86$.

Descriptive and frequency data analysis were used to process the data obtained from the research.

During the research, the anonymity of the research participants was respected and all the ethical principles of the research were represented.

Keywords: child, child protection and safety, ECE teacher, IT competences, teacher

Ivana Vitković i Matea Hiršinger
ivana.sabljak5@gmail.com

Poticanje dječjeg razvoja projektnim učenjem u predškolskim i osnovnoškolskim ustanovama

Projekt je oblik aktivnog učenja u kojemu djeca u ulozi istraživača istražuju i međusobno surađuju s drugom djecom, promišljajući o istraživanom problemu ili temi. Svrha je rada prikazati petogodišnja provedena projektna učenja u predškolskoj i osnovnoškolskoj ustanovi s ciljem utvrđivanja zastupljenosti projekata prema područjima djetetova razvoja. Rad svoj korpus pronalazi u dostupnoj petogodišnjoj pedagoškoj dokumentaciji, anketiranim odgojiteljicama te intervjuiranim učiteljcama razredne i predmetne nastave. Nakon analize relevantne pedagoške dokumentacije, uočena je zastupljenost tema projekata u području spoznajnog razvoja koje se odnose na ekologiju i životinje. Provedeni projekti ukazuju na nedovoljnu zastupljenost tema koje obuhvaćaju područja motoričkog i socioemocionalnog razvoja djeteta. Nasuprot tome, na osnovnoškolskoj razini provođenja projekata rezultati intervjuja učitelja prikazuju zastupljenost tema u području socioemocionalnog i motoričkog razvoja djeteta. Zaključno, u projektu je učenju potrebno implementirati različite teme svih područja cjelokupnog djetetovog razvoja.

Ključne riječi: odgoj i obrazovanje, odgojitelj, projekt, učitelj

Ivana Vitković and Matea Hiršinger
ivana.sabljak5@gmail.com

Encouraging child development through learning projects in preschool and primary schools

A project is a form of active learning in which children explore and collaborate in the role of researchers with other children, reflecting on the researched problem or topic. The purpose of this paper is to present the five-year implemented project learning in preschool and primary school with the aim of determining the representation of projects according to the areas of child development. The work finds its corpus in the available five-year pedagogical documentation, through surveyed educators and interviewed primary and subject teachers. After the analysis of the relevant pedagogical documentation the representation of the topics of projects in the field of cognitive development related to ecology and animals was noticed. The implemented projects indicate an underrepresentation of topics that cover the areas of motor and socio-emotional development of the child. In contrast, at the primary school level of project implementation the results of teacher interviews show the representation of topics in the field of socio-emotional and motor development of the child. In conclusion, in project learning it is necessary to implement different topics of all areas of the child's overall development.

Keywords: education, educator, project, teacher

Alma Škugor i Irena Mikulić
askugor@foozos.hr

Predškola u javnim i alternativnim programima ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja

U Republici Hrvatskoj program predškole obvezan je za djecu u godini prije polaska u prvi razred osnovne škole. Realizacija programa predškole podrazumijeva odgovarajuće organizacijske i kontekstualne uvjete koji se temelje na suvremenom shvaćanju djeteta i pedagoškoj sposobljenosti odgojitelja, a o istome ovisi i kvaliteta samoga programa. Ciljevi i očekivani ishodi predškole odnose se na cjeloviti razvoj osobnosti djeteta, razvoj vještina, izgradnju pozitivne slike o sebi te jačanje samopouzdanja, odgovornosti i samostalnosti uvažavajući individualne posebnosti i razvojne karakteristike svakog djeteta. Programi predškole raznoliki su u pedagoškim i metodičkim pristupima te definiranim okvirima i nude različite mogućnosti za odgoj i obrazovanje djece s posebnim naglaskom na pripremu djece za prijelaz u osnovnu školu. Cilj je ovoga istraživanja bio usporediti pedagoška načela, pristupe i metodologije koji se primjenjuju u predškoli, a pripadaju javnim i alternativnim programima ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja. Analizom sadržaja utvrđene su sličnosti i razlike u javnim i alternativnim programima predškole, a anketnim je upitnikom i intervjom ispitano zadovoljstvo roditelja, odgojitelja i ravnatelja ($N = 91$) kvalitetom programa predškole. Rezultatima su utvrđene sličnosti i razlike među pedagoškim pristupima u provedbi programa predškole, kao i razlike u zadovoljstvu roditelja kvalitetom programa predškole s obzirom na postignuća i pripremu djece za školu.

Ključne riječi: javni i alternativni programi, odgojitelji, predškola, roditelji, zadovoljstvo

Alma Škugor and Irena Mikulić
askugor@foozos.hr

Preschool in public and alternative curriculums of early and preschool education

In the Republic of Croatia, preschool education is compulsory for children in the year before they enter the first grade of primary school. The implementation of the preschool curriculum requires appropriate organizational and contextual conditions based on a modern understanding of the child and the pedagogical competencies of educators. The quality of the program itself depends on this. The goals and expected outcomes of preschool education relate to the overall development of the child's personality, development of skills, building of a positive self-image, and strengthening of self-confidence, responsibility, and independence, while respecting the individual characteristics and developmental traits of each child. Preschool curricula are diverse in their pedagogical and methodological approaches, providing different opportunities for children's education within a specific framework, with an emphasis on preparing children for the transition to primary school. The purpose of this study was to compare the pedagogical

principles, approaches, and methods used in preschools that are part of public and alternative early and preschool education curricula. A content analysis was used to identify similarities and differences between public and alternative preschool curricula. A questionnaire and interview were used to investigate the satisfaction of parents, educators, and principals ($N=91$) with the quality of preschool curricula. Results revealed similarities and differences among pedagogical approaches to implementing preschool curriculum, as well as differences in parent satisfaction with the quality of preschool curriculum in terms of children's achievement and preparation for school.

Keywords: public and alternative curriculum, teacher, preschool, parents, satisfaction

Joanna Rokita-Jaśkow
joanna.rokita-jaskow@up.krakow.pl

Prema razvoju višejezičnih građana Europe - Održavanje kvalitete i kontinuiteta u ranom učenju stranih jezika

U europskoj jezičnoj politici vjeruje se da vrlo rani početak učenja stranih jezika podržava višejezični razvoj europskih građana jer povećava mogućnosti učenja jezika tijekom cijelog života. Europska komisija izdala je 2011. godine smjernice u kojima je državama članicama EU-a preporučila uvođenje nastave stranih jezika na predškolskoj razini. Ovaj bi korak osigurao jednakе prilike za učenje bez obzira na socioekonomski status obitelji, kao i jamčio usporedivu kvalitetu, dosljednost i kontinuitet učenja do polaska u školu. Poljska je bila jedna od prvih zemalja koja je ubrzo primijenila ove smjernice.

Cilj ovog izlaganja je pokazati kako su preporuke realizirane u dvije obrazovne reforme (2015., 2017.) u Poljskoj, kako su utjecale na programe obrazovanja učitelja, kao i na obrazovno tržište. Uvedene promjene nisu bile dugotrajne, ali su potaknule mnoge odjele za rani i predškolski odgoj i obrazovanje na uvođenje komponente stranih jezika, što bi uskoro moglo rezultirati svestranijom pripremom odgojitelja. Zaključeno je da je rano učenje jezika postalo sporno pitanje između politike i tržišta obrazovanja.

Ključne riječi: rano učenje stranih jezika, engleski jezik, obrazovanje učitelja, kontinuitet

Joanna Rokita-Jaśkow
joanna.rokita-jaskow@up.krakow.pl

Towards the development of plurilingual citizens of Europe - Sustaining quality and continuity in early child foreign language

In European language policy a very early start in foreign language learning is believed to endorse plurilingual development of European citizens as starting early enhances language learning opportunities throughout the whole life. In 2011 European Commission issued a policy guide which recommended EU state members introducing foreign language instruction at pre-primary level. This step would ensure equal learning opportunities regardless of socioeconomic status of the family as well as guarantee comparable quality, consistency, and continuity of learning to primary level. Poland was soon one of the first countries to quickly implement these guidelines. The goal of this presentation is to demonstrate how these recommendations were realized in two educational reforms (2015, 2017) in Poland, how they impacted teacher education programmes as well as educational market. The changes introduced were not long lasting, yet they inclined many Early Childhood Education and Care Departments to introduce a foreign language component, which may soon result in a more versatile teacher preparation. It is

concluded that early language learning has become a contentious issue between politics and educational market.

Keywords: early foreign language learning, English, teacher education, continuity

Tonka Vekić i Nikolina Vidović
tonka.vekic@gmail.com

Primjena održivog marketinga u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Održivi razvoj proces je koji zahtijeva učenje i provođenje od najranije dobi unatoč činjenici da su upravo djeca i mladi nositelji onih promjene koje rezultiraju napretkom suvremenog društva. Globalne promjene te nedostatak ekološke osviještenosti dovode do sve veće potrebe za ulaganjem u odgoj i obrazovanje za održivi razvoj. Implementacijom sadržaja koncepta održivog razvoja potiču se vještine poput inovativnosti, kritičkog mišljenja i praktičnosti, a jača se svijest o odgovornosti prema okolišu. Iako se djecu već od najranije dobi usmjerava na jačanje svijesti o okolišu i zaštiti okoliša, ipak važnu ulogu u tom procesu ima održivi marketing. Njegova ključna funkcija je u promociji održivog razvoja, odnosno u oblikovanju društvene svijesti o zaštiti okoliša, a sam cilj mu je razvoj proizvoda koji zadovoljavaju želje i potrebe ljudi za kvalitetom, funkcionalnošću te prihvatljivom cijenom, uz minimalno štetno djelovanje na okoliš. Ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja imaju ključnu ulogu u razvoju znanja, navika, vještina i sposobnosti kod djece koje pridonose kvaliteti života u skladu s održivim razvojem. Cilj je ovoga rada analizirati primjenu održivog marketinga u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kroz provedene projekte u vrtićima Republike Hrvatske koji pridonose promicanju razvoja osjetljivosti za održivi razvoj, dječju radoznalost i promociju zdravog načina života. Dobivenom analizom uvidjet će se potreba za poticanjem kreativnog razmišljanja i razumijevanja kod djece za odgovornost prema okolišu kako bi djeca već od najranije dobi pridonosila promicanju održivog razvoja i stekla odgovornost prema okolišu.

Ključne riječi: održivi marketing, rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Tonka Vekić and Nikolina Vidović
tonka.vekic@gmail.com

Application of sustainable marketing in the early and preschool education system

Sustainable development is a process that requires learning and implementation from an early age. Children and young people are the representatives of the changes that result in the progress of modern society. Global changes and the lack of environmental awareness increase the need to invest in education for sustainable development. By implementing the content of the concept of sustainable development, skills such as innovation, critical thinking and practicality are encouraged, and awareness of responsibility towards the environment is strengthened. Although children are directed from an early age to strengthen awareness of the environment and environmental protection, sustainable marketing still plays a vital role in this process. Its crucial function is to promote sustainable development by shaping social awareness of environmental protection. Its very goal is the development of products that meet people's

wishes and needs for quality, functionality and an acceptable price, with minimal harmful effects on the environment. Early and preschool education institutions have a crucial role in developing children's knowledge, habits, skills and abilities that contribute to the quality of life in accordance with sustainable development. This paper aims to analyse the application of sustainable marketing in the system of early and preschool education through implemented projects in kindergartens of the Republic of Croatia that contribute to the promotion of the development of sensitivity for sustainable development, children's curiosity and the promotion of a healthy lifestyle. The obtained analysis will show the need to encourage creative thinking and understanding in children for responsibility towards the environment so that children from an early age contribute to the promotion of sustainable development and acquire responsibility towards the environment.

Keywords: sustainable marketing, early and preschool education

Martina Galeković, Ksenija Romstein i Ljiljana Širić
galekovicmartina@gmail.com

Pripovjedne sposobnosti u djece pred polazak u školu

Pripovjedne sposobnosti djece predškolske dobi jedan su od pokazatelja djetetove spremnosti za školu. One ovise o predispozicijama samog pojedinog djeteta i o okolini, pri čemu je primjereni pristup u procjeni pripovjednih sposobnosti osnova njihova poticanja. S aspekta jezično-govornog razvoja, pripovijedanje je jedna od mjera pragmatičke sposobnosti, ali daje i uvid u širinu rječnika i jezično razumijevanje koji su bitni za praćenje nastavnog procesa te djetetovo funkcioniranje u neposrednoj okolini. Cilj istraživanja bio je steći uvid u osobitosti pripovjednog diskursa u dobi pred polazak u školu. Tijekom pedagoške 2021./2022. godine prikupljeni su podatci djece u dobi od 6 do 7 godina koji pohađaju dječje vrtiće u Republici Hrvatskoj ($N=75$, $M=39$, $\bar{Z}=36$, prosječna KD=6,07 g.) i čiji su roditelji dali pristanak za sudjelovanje u istraživanju. Za potrebe istraživanja odabrana je metoda pripovijedanja na temelju slikovnog predloška iz hrvatske inačice testa MAIN (Hržica i Kuvač Kraljević, 2020). U pripovijedanju je bodovana govorna produkcija i razumijevanje, brzina u pripovijedanju i vrste rečenica koje su prisutne u diskursu predškolske djece. Osim makrostrukturalne razine i razumijevanja sadržaja priče promatrani su i jezični elementi kojima gradimo priču i koji pokazuju sintaktičku produktivnost i leksičku raznolikost. Rezultati pokazuju kako djeca koja imaju niže postignuće na zadatcima fonološke svjesnosti, imaju i niže postignuće u vještinama pripovijedanja. Djeca kojoj je određena odgoda upisa u prvi razred osnovne škole imaju niže postignuće u svim elementima pripovjednih sposobnosti. Dobiveni rezultati mogu poslužiti dvojako, kao osnova pedagoškim stručnjacima (odgojiteljima, učiteljima, pedagozima i stručnim suradnicima) u strukturiranju aktivnosti poticanja usvajanja određenih jezičnih komponenti u kontekstu tranzicije te kao temelj dalnjim istraživanjima jezično-govornog razvoja djece predškolske dobi s izraženom interdisciplinarnom komponentom.

Ključne riječi: jezično-govorni razvoj, djeca predškolske dobi, pripovjedne sposobnosti, spremnost za školu, tranzicija

Martina Galeković, Ksenija Romstein and Ljiljana Širić
galekovicmartina@gmail.com

Narrative skills of preschool children transitioning from the kindergarten to the primary school

Narrative skills of preschool children are one of indicators of school readiness. These skills depend on the child's characteristics, and immediate surroundings. Therefore, an adequate approach to assessment of a child's narrative skills is needed. From the aspect of language and speech development, narration is one of the measures of pragmatic abilities, but it also gives an insight into vocabulary, and language comprehension which are important for a child's

involvement in learning process, as well as child's functioning in immediate surroundings. The aim of the research was to get an insight into narrative skills of preschool children who are school obligates. Data was collected during the pedagogical year 2021/2022. Participants were children aged 6 and 7 years, who attend kindergartens in Croatia ($N=75$, $M=39$, $F=36$, average age=6,07 years), and whose parents gave written consent for the child's enrollment in the research. The instrument was the Croatian version of the MAIN test of narrative skills (Hržica and Kuvač Kraljević, 2020). Assessment of narrative skills included speech production and comprehension, narration speed, and types of sentences present in children's narrative discourse. Beside this, at the macro-structural level, language elements which contribute to syntactic productivity and lexical diversity are also observed. The main results show that children who have a lower level of achievement in phonological awareness also have lower achievement in narrative skills. Children who are legally postponed regarding the primary school have lower achievement in all elements of narrative skills. Results can be used twofold, as foundation for pedagogical experts (preschool teachers, primary school teachers, pedagogues, school associates, etc.) in structuring activities to encourage the learning of certain language components in the context of transition, as well as foundation for future research of speech-language development with strong emphasis on interdisciplinary approach.

Keywords: speech-language development, preschool children, narrative skills, school readiness, transition

Adrijana Višnjić Jevtić i Antonija Vukašinović
antonija.vukasinovic@gmail.com

Procjena mogućnosti profesionalnog razvoja odgojitelja tijekom pandemije Covid 19

Premda istraživanja upućuju na neospornu važnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, ono najčešće nije dio sustava obveznog obrazovanja. Moguće je da to pridonosi marginalizaciji stručnjaka koji rade u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Čini se da ni obrazovni sustav ne prepoznae odgojitelje kao ravnopravne učiteljima osnovnih ili srednjih škola. Slijedom toga, učitelji ECE-a nemaju elektronički identitet koji im daje pristup raznim sadržajima namijenjenim odgojno-obrazovnim djelatnicima. U vrijeme pandemije taj identitet bio je ulaznica za razne *online* programe čije je cilj bio pridonijeti profesionalnom razvoju profesionalaca u obrazovanju.

Tijekom pandemije Covid 19 odgojitelji su mogli razvijati profesionalne kompetencije sudjelovanjem na virtualnim edukacijama, predavanjima ili radionicama. Posljedično, digitalne kompetencije i elektronički identitet bili su jedan od ključnih preduvjeta za profesionalni razvoj odgojitelja. Kako bi se utvrdilo kako su novostvoreni uvjeti utjecali na profesionalni razvoj odgojitelja, provedeno je istraživanje. Anketno je istraživanje provedeno na uzorku od 115 odgojitelja u Republici Hrvatskoj. Rezultati istraživanja pokazuju kako su pojedini odgojitelji nove uvjete vidjeli kao prednost, dok su ih drugi percipirali kao zapreku. Zaključno, sudionici ipak prepoznaju doprinos takvih oblika razvoja profesionalnih kompetencija.

Ključne riječi: oblici profesionalnog razvoja; digitalne kompetencije; refleksivni praktičar; sustavna podrška; virtualno učenje

Adrijana Višnjić Jevtić and Antonija Vukašinović
antonija.vukasinovic@gmail.com

Assessing the professional development opportunities of early childhood teachers during the Covid – 19 pandemic

Although research points to the undeniable importance of early and preschool education, it is often not part of the compulsory education system. It is possible that this contributes to the marginalization of professionals working in the system of early and preschool education. Even the education system does not seem to recognize educators as equal to primary or secondary school teachers. Consequently, ECE teachers do not have an electronic identity that gives them access to a variety of content intended for educators. At the time of the pandemic, this identity was the ticket to various online programs aimed at contributing to the professional development of education professionals.

During the Covid 19 pandemic, educators were able to develop professional competencies by participating in virtual educations, lectures, or workshops. Consequently, digital competencies

and electronic identity were one of the key prerequisites for the professional development of educators. In order to determine how the newly created conditions affected the professional development of educators, a survey was conducted. The survey was conducted on a sample of 115 educators in the Republic of Croatia. The results of the research show that some educators saw the new conditions as an advantage, while others perceived them as an obstacle. In conclusion, participants still recognize the contribution of such forms of development of professional competencies.

Keywords: digital competencies; forms of professional development; reflective practitioner; systematic support; virtual learning

Ružica Tokić Zec i Maja Brust Nemet
rtothic@foozos.hr

Profesionalna etika odgojitelja u kulturi dječjeg vrtića

Profesionalizacija zanimanja odgojitelja u Republici Hrvatskoj potkrijepljena je pravno-normativnim pa i razvojno-strategijskim dokumentima koji pomažu u određivanju preciznosti, koherentnosti i putokaza za oblikovanje zanimanja, odnosno poziva odgojitelja. Donošenje etičkog kodeksa odgojitelja u Republici Hrvatskoj doprinio bi višem statusu odgojitelja u društvu jer bi sustavno promicao moralne vrijednosti i odnose odgojitelja prema profesiji, djeci, obitelji, kolegama i lokalnoj zajednici. Etički kodeks odgojitelja recipročno je povezan s kulturom dječjeg vrtića unutar koje odgojitelji razvijaju svoju profesionalnost, kolegialnost i samoodređenje. Pozitivna kultura dječjeg vrtića utječe na poticajno socijalno okruženje u kojem će se razvijati demokratični i partnerski odnosi među svim dionicima dječjeg vrtića.

Cilj je rada dati pregled etičkih kodeksa odgojitelja u svijetu prema sljedećim kategorijama: etička odgovornost prema profesiji, djeci, obitelji, kolegama i lokalnoj zajednici. Rezultati kvalitativne analize sadržaja sedam etičkih kodeksa odgojitelja u Finskoj, Singapuru, Kanadi, Sjedinjenim Američkim Državama, Australiji, Engleskoj i Irskoj doprinose isticanju važnosti uvođenja etičkog kodeksa odgojitelja u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: etički kodeks, kultura dječjeg vrtića, profesionalizacija, vrijednosti

Ružica Tokić Zec and Maja Brust Nemet
rtothic@foozos.hr

Professional ethics of preschool teachers in the culture of kindergarten

The professionalization of the profession of preschool teachers in the Republic of Croatia is supported by legal-normative and development-strategic documents that help determine the accuracy, coherence and guidelines for shaping the profession, i.e. the vocation of preschool teachers. The adoption of a code of ethics for preschool teachers in the Republic of Croatia would contribute to a higher status of preschool teachers in society because it would systematically promote the moral values and attitudes of preschool teachers towards the profession, children, family, colleagues and the local community. The code of ethics of preschool teachers is reciprocally related to the culture of kindergarten within which preschool teachers develop their professionalism, collegiality and self-determination. The positive culture of the kindergarten influences a stimulating social environment in which democratic and partnership relations will be developed among all stakeholders in the kindergarten.

The aim of this paper is to provide an overview of the ethical codes of preschool teachers in the world according to the following categories: ethical responsibility towards the profession, children, family, colleagues and the local community. The results of the qualitative analysis of

the content of seven codes of ethics for preschool teachers in Finland, Singapore, Canada, the United States of America, Australia, England and Ireland contribute to pointing out the importance of introducing a code of ethics for preschool teachers in the Republic of Croatia.

Keywords: code of ethics, kindergarten culture, professionalization, values

Mateja Režek i Jerneja Jager
mateja.rezek1@guest.arnes.si

Profesionalne zajednice učenja kao strategija profesionalnog razvoja u vrtiću i školi

U našoj prezentaciji predstaviti ćemo zajednice profesionalnog učenja (PLC) kao strategiju profesionalnog razvoja koja se provodi u slovenskim vrtićima i osnovnim školama, članicama Mreže za mijenjanje kvalitete Korak po korak (Mreža). Mrežu, koja uključuje otprilike 10% slovenskih vrtića i osnovnih škola, koordinira Centar za kvalitetu obrazovanja Korak po korak, Slovenija.

Mreža i PLC-ovi predstavljaju kompetentan sustav podrške nastavnicima jer se teret odgovornosti za kvalitetu obrazovnog procesa ne može prenijeti samo na njih, što potvrđuju i novija istraživanja (Urban i sur., 2012; Sharmahd i sur. 2017; Ionescu i dr. 2018.).

PLC se definira kao „skupina manje iskusnih i iskusnih edukatora, koji se tijekom određenog vremena okupljaju u svrhu učenja, preispitivanja prethodnih znanja i uvjerenja te izgradnje vlastitih i zajedničkih ideja i iskustava kako bi radili na određenom zadatku, namijenjen poboljšanju prakse i poboljšanju učenja učenika“ (Cochran- Smith i Lyle, 2011.). Osnovni cilj PLC-a jest profesionalni razvoj odgojno-obrazovnih djelatnika prema kompetentnim, refleksivnim praktičarima i izgradnja poticajnog okruženja za razvoj zajedničkog razumijevanja pedagoških koncepta, kvalitete prakse itd. među praktičarima u jednoj ustanovi.

Predstaviti ćemo ključne pretpostavke za uspješan rad i održivost PLC-ova na razini institucije kao i izazove koji su se pojavili pri radu PLC-a u online okruženju te strategije za prevladavanje tih izazova.

Ključne riječi: facilitator, kompetentan sustav, profesionalni razvoj, profesionalna zajednica učenja

Mateja Režek and Jerneja Jager
mateja.rezek1@guest.arnes.si

Professional learning communities as a school-based professional development strategy

In our presentation we will introduce professional learning communities (PLCs) as a school-based professional development strategy implemented in Slovenian kindergartens and primary schools, members of the Step by Step Network for Changing Quality (Network). The Network, which includes approximately 10% of Slovenian kindergartens and primary schools, is coordinated by the Step by Step Centre for Quality in Education, Slovenia.

Network and PLCs represent a competent support system to the teachers, as the burden of responsibility for the quality of the educational process cannot be transferred solely to them as it is also confirmed by recent research (Urban et al, 2012; Sharmahd et al. 2017; Ionescu et al. 2018).

PLC is defined as "a social grouping of new and experienced educators, who come together over time for the purpose of gaining new information, reconsidering previous knowledge and beliefs, and building on their own and others' ideas and experiences in order to work on a specific agenda, intended to improve practice and enhance student learning" (Cochran- Smith and Lyle, 2011). The basic goal of the PLC is professional development of teachers toward competent, reflective practitioners and building a supportive environment for development of shared understanding of pedagogical concepts, quality of practice etc among practitioners in one institution.

We will present key conditions for successful operation and sustainability of the PLCs on the level of institution as well as the challenges that were present when moving PLC to the online environment and the strategies for overcoming these challenges.

Keywords: facilitator, competent system, professional development, professional learning community

Višnja Vekić-Kljaić
vvkljaic@unisb.hr

Razvoj socijalnih kompetencija odgojitelja sudjelovanjem na refleksivnim praktikumima

Profesionalni razvoj obveza je odgojitelja djece rane i predškolske dobi u Republici Hrvatskoj, a podrazumijeva učenje i usavršavanje zbog unapređenja odgojno-obrazovnog procesa. Učenje se često odvija u zajednicama sustručnjaka te osim spoznajnih komponenti uključuje i socijalne. Refleksivni praktikumi organizirani su susreti sustručnjaka na kojima se raspravlja o pedagoškoj praksi.

Cilj ovog istraživanja jest utvrditi socijalne komponente profesionalnog razvoja odgojitelja tijekom sudjelovanja na refleksivnim praktikumima. Provedeno je akcijsko istraživanje u hrvatskom dječjem vrtiću, a sudjelovalo je 11 odgojitelja i ravnateljica. U istraživanju su poštovani etički aspekti istraživanja. Sudionici su informirani o svrsi i cilju istraživanja. Istraživanje je bilo usmjereni prema zaštiti ispitanika u skladu s etičkim kodeksima. Od sudionika je zatražen pristanak za sudjelovanje u istraživanju putem obrazaca za odgojitelje i ravnateljicu.

Za prikupljanje i analizu podataka korištena je kvalitativna metodologija. Kako bi istraživanje bilo valjano, koristila se triangulacija u prikupljanju i obradi podataka. Dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa i refleksije sudionika istraživanja na kojima su se analizirali podatci i evaluirale provedene aktivnosti bile su aktivnosti tijekom istraživanja. Metodom promatranja i bilježenja stekao se uvid u odgojno-obrazovnu praksu istraživane ustanove, a kao instrument u istraživanju upotrebljavala se pedagoška dokumentacija (fotografije, videozapis, bilješke iz istraživačkog dnevnika odgojitelja i transkripti audisnimke intervjuja s odgojiteljima s refleksivnih praktikuma). Profesionalni razvoj odgojitelja analiziran je u trima razdobljima istraživanja tijekom kojih se pomoću pedagoške dokumentacije raspravljalo o različitim problemima u pedagoškoj praksi.

Rezultati istraživanja izdvajaju suradnju, timski rad i refleksivni dijalog kao bitnu socijalnu dimenziju profesionalnog razvoja odgojitelja. Praktična primjena rezultata istraživanja može se ogledati u organiziranju redovitih refleksivnih praktikuma odgojitelja, a rezultati mogu potaknuti daljnja istraživanja s ciljem utvrđivanja socijalnih i drugih kompetencija odgojitelja potrebnih za razvoj kvalitetne pedagoške prakse i kurikuluma.

Ključne riječi: dijalog, odgojitelji, profesionalni razvoj, refleksija, suradnja.

Višnja Vekić-Kljaić
vvkljaic@unisb.hr

Development of social competencies of preschool educators by participating in reflective practicums

Professional development is the responsibility of preschool educators in the Republic of Croatia, and includes learning and training to improve the educational process. Learning often takes place in peer communities, and in addition to cognitive components, it also includes social ones. Reflexive practicums are organized by meetings of experts to discuss pedagogical practice.

The aim of the research is to determine the social components of the professional development of educators during participation in reflective practicums. An action research was conducted in the Croatian kindergarten, in which 11 educators and principals participated. Participants were informed about the purpose and goal of the research. The research was aimed at protecting respondents in accordance with codes of ethics. Participants were asked to consent to participate in the research through forms for educators and the principal.

Qualitative methodology was used for data collection and analysis. In order for the research to be valid, triangulation was used in data collection and processing. Documenting the educational process and reflections of the research participants were implemented activities. The method of observation and recording gained insight into the educational practice. Research instruments were pedagogical documentation (photographs, videos, notes from the research diary of educators and transcripts of audio interviews with educators from reflective practicums). The professional development of educators was analyzed through three periods of research during which various problems in pedagogical practice were discussed.

The results of the research highlight cooperation, teamwork and reflective dialogue as an important social dimension of professional development of preschool educators. The practical application of research results can be reflected in the organization of regular reflective practicums of preschool educators, and the results can encourage research to determine the social and other competencies of preschool educators they need to develop quality pedagogical practice and curriculum.

Keywords: cooperation, dialogue, preschool educators, professional development, reflections.

Ines Vrsalović Nardelli i Anamarija Klišanić
inesvnardelli@gmail.com

Redefiniranje kvalitete, profesionalizma i kompetencija unutar nove paradigmе ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Globalne društvene promjene i nove spoznaje o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju potaknule su proces preobrazbe društvene percepcije o važnosti kontinuiranog podizanja kvalitete unutar odgojno–obrazovnog područja djelovanja. (White paper, 2008-2009; prema Krstović 2009).

Kvaliteta je kulturološki određena te joj kao takvoj pojedinci pridodaju razna značenja temeljena na njihovu iskustvu, interesima, vrijednostima i uvjerenjima (Stoll i Fink, 2000).

Jedno od mjerila kvalitete jest kultura same ustanove koja se očituje u zajedničkim uvjerenjima svih njezinih zaposlenika kao i usmjerenošću odgojitelja, kao glavnih nositelja promjene, kjačanju svojih profesionalnih kompetencija kroz otvorenost prema cjeloživotnom obrazovanju te stjecanju vještina za što bolje razumijevanje i unapređenje odgojno–obrazovne prakse (NKROO, 2015; Vujičić, 2008).

Profesionalno i odgovorno obavljanje odgojno–obrazovne djelatnosti podrazumijeva aktivno djelovanje temeljeno na razumijevanju i poštivanju etičkih standarda same odgojiteljske profesije i prihvaćanju vizije u kojoj ne postoji „profesionalnost bez etike kao ni etika bez profesionalnosti“ (Krstović, 2020). Kako bi se podigla razina profesionalizma u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, nužno je educirati odgojno–obrazovne djelatnike o etičkim dvojbama te izraditi Etički kodeks kojim bi se rukovodili pripadnici profesije (Rrench-Lee&McMunn Dooley, 2015+O'Neill&Bourke, 2010).

U cilju podizanja razine profesionalnih kompetencija i poboljšanja statusa odgojiteljske profesije u društvu, nužno je osigurati kvalitetno inicijalno obrazovanje odgojitelja kao i trajni profesionalni razvoj u smjeru cjeloživotnog učenja (Vrsalović Nardelli, 2019).

Rezultati raznih istraživanja upućuju na potrebu za unapređivanjem kompetencija odgojitelja na području: inkluzivne prakse, pružanja savjetodavne podrške roditeljima, suradnje s roditeljima i digitalne pismenosti.

Ključne riječi: kultura ustanove, profesionalizam, cjeloživotno obrazovanje

Ines Vrsalović Nardelli and Anamarija Klišanić
inesvnardelli@gmail.com

Redefining quality, professionalism and competencies within the new paradigm of early and preschool education

Global social changes and new apprehensions about early and preschool education have raised the process of transforming social perception on the importance of continuous quality

improvement within the field of education. (White Paper, 2008-2009; according to Krstović, 2009).

Quality is culturally determined, and in this sense, individuals attach various meanings to it based on their experience, interests, values and beliefs (Stoll and Fink, 2000).

One of the quality standards is the culture of the institution as such, which is reflected through the joint beliefs of all its employees, as well as through the coordination of educators as the main initiators of change towards strengthening their professional competencies by being open to lifelong learning and to acquiring skills for better understanding and the improvement of educational practice. (NKRPOO, 2015; Vujičić, 2008).

Professional and responsible performance of educational activities implies engagement based on understanding and adhering to the ethical standards of the sole educational profession, and on acknowledging the vision in which there is no "professionalism without ethics, and ethics without professionalism" (Krstović, 2020). To raise the level of professionalism in the system of early and preschool education, it is necessary to instruct educators on ethical dilemmas, and to provide a Code of Ethics for members of the professional learning community (Rrench-Lee & McMunn Dooley, 2015 + O'Neill & Bourke, 2010).

With the aim of uplifting professional competencies and of improving the status of the education profession in society, it is necessary first to ensure quality tuition of educators, and then their continuous professional development in the direction of lifelong learning (Vrsalović Nardelli, 2019).

The results of various studies indicate the need to upgrade the competencies of educators in the following areas: inclusive practices, providing counseling support to parents, cooperation with parents, and digital literacy.

Keywords: institution culture, professionalism, lifelong learning

Kristina Dukić, Manuela Glavaš i Sanjica Raguž
manuela.glavas1@gmail.com

Ruke djeteta kao zalog za budućnost - projekt "Tradicijske igračke"

Dijete kao kompetentno i samostalno biće upoznaje svijet oko sebe učeći spontano. Učenje tijekom projektnog procesa idealan je način kroz koje dijete vođeno interesom, samouključivanjem i vlastitim radom istražuje, opaža i kreativno se izražava. Spontano stječe nova iskustva, spoznaje i usvaja znanja koja mu pomažu u izgrađivanju vlastitoga sebe, kao i otkrivanju i svladavanju novih vještina kao što je, između ostalog, ručni rad. Prema načelima pedagogije Marije Montessori „od uhvati da shvati“, rad rukama osnova je mentalnog razvoja djece. Ruke su, kao organ osjećaja i volje, glavno oruđe ručnoga rada i njima zahvaćamo svijet koji nas okružuje. Rezultat projektnog procesa i primjene načela Montessori pedagogije u odgojnoj skupini Zvjezdice jest projekt „Tradicijske igračke“. Inicirala ga je djevojčica polaznica odgojne skupine koja je u vrtić donijela tradicijsku igračku klepetušu i time potaknula interes djece. Cilj projekta bio je promicanje kulturne baštine, podizanje svijesti o kulturnome nasljeđu kod djeteta te poticanje očuvanja tradicije. Projekt je trajao pet mjeseci, a dječji radovi nastali tijekom projekta izloženi su u prostoru vrtića. Nametnula se i prilika za suradnju s obližnjom knjižnicom i Etnografskim muzejom te su i tamo dječji radovi bili izloženi tijekom travnja ove godine. Najesen će izložba biti postavljena u lokalnoj osnovnoj školi kao dobrodošlica djeci koja kreću u školu, a koja su ujedno i autori izloženih radova, s ciljem što lakše i bezbolnije tranzicije iz predškolskoga u osnovnoškolski obrazovni sustav i podizanja kvalitete suradnje predškolskih i školskih ustanova.

Ključne riječi: dijete, kulturna baština, tradicija

Kristina Dukić, Manuela Glavaš and Sanjica Raguž
manuela.glavas1@gmail.com

Importance of a child's handwork as a pledge for the future - project "Traditional Toys"

A child, being a capable and competent human being, gets acquainted with the world through spontaneous learning. Learning during project processes is an ideal way for a child, being guided by curiosity, self-inclusive efforts and his own work, to explore, observe and be creative. A child spontaneously gains new experiences and insights and acquires new knowledge and skills conducive to his development and to his efforts to discover and adopt new skills, including handwork.

Handwork is a basis of mental development of children in accordance with the principles of Maria Montessori's pedagogic vision such as "from catching to comprehending". Hands, an organ of feelings and will, are the main tool for handwork, hands embrace the world around us.

The project process and the implementation of the Montessori pedagogic vision in the kindergarten group "Zvjezdice" has resulted in the project called "Traditional Toys".

The idea has been initiated by a girl in that group, who brought a traditional wooden toy "Klepetaša" in the kindergarten, which aroused interest among other children.

The aim of the project has been promoting cultural heritage, raising children's awareness of cultural heritage and encouraging the preservation of cultural heritage. The project has lasted five months, and children's handwork, as a result of that project, has been displayed on the premises of the kindergarten. Furthermore, opportunities were created for cooperation with a nearby library and with the Ethnographic Museum which put on display the handwork items made by our children during April. This autumn, an exhibition of the kids' handwork will be staged in a local elementary school to welcome the new first-graders, who are also the authors of the exhibited items. This will facilitate a smooth and less distressing transition from preschool to elementary education system and contribute to the improvement of cooperation between preschool and school institutions.

Keywords: child, cultural heritage, tradition

Luja Zamečnik
luja.zamecnik@azoo.hr

Samoprocjena i perspektiva refleksivnoga pristupa odgojitelja pripravnika u odgojno-obrazovnom radu

Kontinuirani profesionalni razvoj nužan je u sustavu ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja i odgovornost je na svakom pojedincu uključenom u proces življenja kulture predškolske ustanove. Jačanjem kompetencija naglašava se važnost i dignitet odgojitelja za planiranje odgojno-obrazovnoga rada, praćenje odgojno-obrazovnoga procesa, uspješnost u stručno-pedagoškom radu i stručno usavršavanje u dječjem vrtiću, a navedenim se osigurava i kvalitetnija potpora djetetovu razvoju. Kako je percepcija aktivni, a ne pasivni proces, praćenjem i procjenjivanjem tijekom programa stažiranja, povezuje osobe s njihovim okruženjem i ključna je za precizno razumijevanje onoga što ih okružuje te rezultira različitim načinima konstruiranja konteksta za daljnje obogaćivanje i profesionalni razvoj u kulturi predškolske ustanove.

U ovom radu prikazat će se rezultati istraživanja o samoprocjeni odgojitelja pripravnika i njihovoga refleksivnog pristupa u svrhu profesionalnoga razvoja, poboljšanja odgojno-obrazovne prakse i učinkovitog dokumentiranja te boljeg razumijevanja implicitne pedagogije, da bi pokazali i istaknuli ključne čimbenike uspjeha i kvalitete rada odgojitelja početnika u profesionalnom okruženju: kompetencije, motiviranost i uključenost, suradnju i partnerstvo na svim razinama, kako bi što kvalitetnije odgovorili na očekivanja djeteta, stvaranje poticajnog okruženja te učenje djece u igri. Odgojitelj je inicijator promjena, pokretač za učenje, koji se brine za svoj osobni i profesionalni razvoj, a dio je organizacije koja se razvija, a refleksija je čimbenik unapređivanja profesionalnoga razvoja odgojitelja.

Ključne riječi: kompetencije odgojitelja, odgojitelj pripravnik, odgojno-obrazovni rad, refleksija

Luja Zamečnik
luja.zamecnik@azoo.hr

Self-assessment and perspective of the reflective approach of trainee educators in educational work

Continuous professional development is necessary in the system of early and preschool education and is the responsibility of each individual involved in the process of living the culture of preschool. Strengthening competencies emphasizes the importance and dignity of educators for planning educational work, monitoring the educational process, success in professional pedagogical work and professional development in kindergarten, and provides better support for child development. As perception is an active rather than a passive process, monitoring and evaluating during an internship program connects people with their environment and is key to

accurately understanding what surrounds them and results in different ways of constructing context for further enrichment and professional development in preschool culture.

This paper will present the results of research on self-assessment of trainee educators and their reflective approach for professional development, improving educational practice and effective documentation and better understanding of implicit pedagogy, to show and highlight key success factors and quality of work of novice educators in professional environment: competencies, motivation and involvement, cooperation and partnership at all levels, in order to better respond to the expectations of the child, creating a stimulating environment and teaching children to play. The educator is the initiator of change, the initiator of learning, who takes care of his personal and professional development, and is part of the developing organization, and reflection is a factor in improving the professional development of educators.

Keywords: competences of educators, educational work, reflection, trainee educators,

Lucija Jančec, Lidija Vujičić i Akvilina Čamber Tambolaš
lucija.jancec@uniri.hr

Skriveni kurikulum i kultura odgojno-obrazovne ustanove: povezanost osobina ličnosti i obrazovne paradigme odgajatelja

Skriveni kurikulum u ustanovama ranog odgoja realizira se u zajednicama u kojima djeca žive i uče, a tim terminom opisuju se pojave koje se odvijaju u odgojno-obrazovnom procesu, kao što su razvijanje rutina, rituala, stavova, vrijednosti, pojave nevidljive u službenim dokumentima, već prisutne u samoj praksi. Skrivenom se kurikulumu pridjevaju opisi koji označavaju njegovu snagu u razvoju socioemocionalnih vještina, ali i u moćnom utjecaju na tijek i rezultat obrazovnih postignuća. Koncept skrivenog kurikuluma u praksi komplementaran je kulturi odgojno-obrazovne ustanove, koja se definira kao skup zajedničkih vjerovanja i vrijednosti koje usko povezuju članove neke zajednice i drže ih na okupu, a obuhvaća nepisana pravila i tradiciju, norme i očekivanja njezinih članova. Kultura odgojno-obrazovne ustanove manifestira se u načinu na koji se ljudi ponašaju i rade zajedno, u načinu upravljanja sustavima i strukturama, u odnosu prema učenju i poučavanju te prema fizičkom okruženju ustanove.

Cilj je istraživanja utvrditi suodnos odabranih čimbenika skrivenog kurikuluma (osobine ličnosti) i kulture odgojno-obrazovne ustanove (obrazovna paradigma odgajatelja). Istraživanje je provedeno *online* anketiranjem od listopada 2021. do siječnja 2022. godine na prigodnom uzorku od N=170 odgajatelja zaposlenih u različitim dječjim vrtićima Republike Hrvatske. Za prikupljanje podataka upotrebljeni su odabrani mjerni instrumenti: za osobine ličnosti, upitnik Big Five Inventory (Costa & McCrae, 1995), a za obrazovnu paradigu odgojitelja Skala obrazovne paradigme odgajatelja (Vujičić & Čamber Tambolaš, 2019). Dobiveni podatci analizirani su na razini deskriptivne, inferencijalne i multivariatne statistike, a uputili su na postojanje statistički značajne negativne povezanosti između otvorenosti prema novim iskustvima (kao jedne od pet dimenzija ličnosti) ispitanih odgojitelja i njihovom dominantnom priklanjanju tradicionalnoj obrazovnoj paradigmi. Važnost je dobivenih rezultata utvrđivanje, odnosno ustanavljanje odnosa osobina ličnosti odgojitelja i njegove obrazovne paradigme, što bitno utječe na kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa i življjenja djece u institucijskom kontekstu.

Ključne riječi: institucijski kontekst, kultura odgojno-obrazovne ustanove, odgojitelj, odgojno-obrazovni proces, skriveni kurikulum

Lucija Jančec, Lidija Vujičić and Akvilina Čamber Tambolaš
lucija.jancec@uniri.hr

Hidden curriculum and culture of an educational institution: the correlation between personality traits and the educational paradigm of educators

Hidden curriculum in early education institutions is implemented in communities where children live and learn, and this term describes the phenomena that take place in the educational process, such as developing routines, rituals, attitudes, values, phenomena invisible in official documents, but always present in the practice itself. The hidden curriculum is usually described in terms that indicate its strength in the development of socio-emotional skills, but also in its powerful influence on the course and outcome of educational achievements. The concept of hidden curriculum in practice is complementary to the culture of the educational institution, which is defined as a set of common beliefs and values that closely connect members of a community and keep them together, and includes unwritten rules and traditions, norms and expectations of its members. The culture of the educational institution is manifested in the way people behave and work together, in the way they manage systems and structures, in relation to learning and teaching and in the physical environment of the institution.

The aim of the research is to determine the relationship between selected factors of the hidden curriculum (personality traits) and the culture of the educational institution (educational paradigm of educators). The research was conducted by online survey from October 2021 to January 2022 on a convenient sample of $N = 170$ educators employed in various kindergartens in the Republic of Croatia. Selected measuring instruments were used for data collection: for personality traits, the Big Five Inventory questionnaire (Costa & McCrae, 1995), and for the educational paradigm of educators Scale of educational paradigm of educators (Vujičić & Čamber Tambolaš, 2019). The obtained data were analyzed at the level of descriptive, inferential and multivariate statistics, and indicated the existence of statistically significant negative correlations between openness to new experiences (as one of the five personality dimensions) of surveyed educators and their dominant adherence to traditional educational paradigm. The significance of the obtained results is the determination, i.e. establishing the relationship between the personality traits of the educator and his educational paradigm, which significantly affects the quality of the educational process and the life of children in the institutional context.

Keywords: institutional context, culture of educational institution, educator, educational process, hidden curriculum

Iskra Tomić Kaselj
itomic@ffst.hr

Stavovi odgojitelja o stručnom usavršavanju kao podlozi za profesionalni razvoj

Profesionalni razvoj odgojitelja moguće je promatrati u tri ciklusa: inicijalno obrazovanje, stažiranje i kontinuirano profesionalno usavršavanje (Mendeš, 2018). Posljednji ciklus smatra se trajnim i iznimno važnim za učinkoviti profesionalni razvoj i jačanje kompetencija kroz istraživanje i refleksiju (Slunjski, 2008). Odgojitelji su obvezni voditi program stručnog usavršavanja za svaku pedagošku godinu. No, izbor stručnih usavršavanja dijelom ili u cijelosti odabiru sami imajući u vidu vlastite potrebe ili pak potrebe ustanove u kojoj su zaposleni. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi stavove odgojitelja o važnosti stručnog usavršavanja kao podlozi za profesionalni razvoj. Istraživanje je provedeno u travnju i svibnju 2022. putem *online* anketnog upitnika namijenjenog odgojiteljima. U istraživanju je sudjelovalo 83 ispitanika, anonimno i dobrovoljno te je upotrijebljena kombinirana metodologija. Rezultati istraživanja pokazuju kako odgojitelji smatraju stručno usavršavanje važnim za profesionalni razvoj. Osviješteni su o potrebi kontinuiranog stručnog usavršavanja te se većina ispitanika redovito stručno usavršava. O razlozima stručnog usavršavanja rezultati upućuju na to da se dio ispitanika stručno usavršava jer im je to radna obveza, a većina ispitanika vidi stručno usavršavanje kao prostor za unapređivanje vlastite prakse. Rezultati pokazuju kako je stručno usavršavanje važno odgojiteljima, no procjenjuju kako se njihov dodatan trud u tom području ne vrednuje i ne prepoznaje u ustanovi u kojoj rade. Zaključuje se kako odgojitelji osviješteno odabiru načine stručnog usavršavanja, pronalaze one oblike i teme stručnih usavršavanja koje im odgovaraju i smatraju ih potrebnima za daljnji profesionalni razvoj.

Ključne riječi: odgojitelj, profesionalni razvoj, stručno usavršavanje

Iskra Tomić Kaselj
itomic@ffst.hr

Early childhood educators' attitudes on professional training as a basis for professional development

Professional development of early childhood educators can be observed through three cycles: initial education, traineeships and continuous professional training (Mendeš, 2018). The last cycle is considered permanent and extremely important for effective professional development and strengthening professional competences through research and reflection (Slunjski, 2008). Educators are obliged to run a professional training programme for each pedagogical year. However, the choice of professional training is partly or wholly chosen by themselves taking into account their own needs or the needs of the institution in which they are employed. The aim of this research was to determine the attitudes of early childhood educators on the importance of

professional training as a basis for professional development. The survey was conducted in April and May 2022 through an on-line questionnaire intended for educators. 83 respondents participated in the study, both anonymously and voluntarily and a combined methodology was used. Research results show that educators consider professional training important for professional development. They were aware of the need for continuous professional training and most of the respondents were regularly trained. The results indicate that a part of the respondents attends professional training because it is their work obligation and most of the respondents see professional training as a space for improving their own practice. Professional training is important for educators but assess that their additional effort in this area is not evaluated and is not recognised in the institution in which they work. It is concluded that educators consciously select ways of professional training, find those forms and topics of professional training that suit them and consider them necessary for further professional development.

Keywords: early childhood educator, professional development, professional training

Vesna Svalina, Mia Mucić i Tamara Šarlija
vesna.svalina@gmail.com

Stavovi studenata ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja o provedbi glazbenih aktivnosti u dječjim vrtićima

Glazba ima važnu ulogu u životu čovjeka. Osim ispunjavanja slobodnoga vremena, glazba pozitivno utječe i na razvoj svakoga bića. U literaturi su prikazane brojne dobrobiti i utjecaj glazbe na kognitivni, socijalni, emocionalni i psihomotorni razvoj djeteta. U ovome radu prikazat ćemo važnost glazbe za opći razvoj djeteta, kao i mogućnosti organizacije i provedbe glazbenih aktivnosti u ranom odgoju i obrazovanju. Razlikujemo više vrsta glazbenih aktivnosti, a s djecom predškolske dobi moguće je provoditi sve glazbene aktivnosti, odnosno aktivnosti pjevanja, sviranja, glazbenoga stvaralaštva, glazbene igre i tjeloglazbu. Istraživanjem ćemo utvrditi stavove budućih odgojitelja o primjeni glazbenih aktivnosti u rani i predškolski odgoj i obrazovanje, kako studenti procjenjuju važnost pojedinih glazbenih područja, samoprocjenu sposobnosti budućih odgojitelja za provedbu pojedinih glazbenih aktivnosti i njihovu spremnost na provedbu istih aktivnosti. U istraživanju će sudjelovati studenti preddiplomskog studija Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (druga i treća godina), te studenti diplomskog studija (prva i druga godina) koji studiraju na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku i na Odsjeku društveno-humanističkih znanosti Sveučilišta u Slavonskom Brodu.

Ključne riječi: budući odgojitelji, dobrobiti glazbe, glazbene aktivnosti, rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Vesna Svalina, Mia Mucić and Tamara Šarlija
vesna.svalina@gmail.com

Attitudes of early and preschool education students towards implementation of musical activities in kindergartens

Music plays an important role in a person's life. In addition to filling free time, music has a positive effect on the development of every being. Numerous benefits and influence of music on the cognitive, social, emotional, and psychomotor development of a child have been presented in the literature. In this paper, we will present the importance of music on the general development of the child, as well as the possibilities of organizing and implementing musical activities in early childhood education. We distinguish several types of musical activities, and with preschool children, it is possible to carry out all musical activities, i.e. activities of singing, playing an instrument, musical creativity activities, musical games, and body percussion. The research will determine the attitudes of future educators on the implementation of musical activities in early and preschool education, how students assess the importance of certain musical areas, self-assessment of future educators' ability to perform certain musical activities,

and their willingness to perform the same activities. The research will be attended by undergraduate students of Early Childhood and Preschool Education (second and third year), and graduate students (first and second year) studying at the Faculty of Education in Osijek and the Department of Social Sciences and Humanities of the University of Slavonski Brod.

Keywords: benefits of music, early and preschool education, future educators, musical activities

Dijana Guštin i Margareta Šporčić Škrobonja
dijanagustin@gmail.com

Suradnički profesionalizam kao prediktor razvoja kvalitete u Ustanovi ranog i predškolskog odgoja

Ustanova za rani i predškolski odgoj ima svoj vlastiti identitet koji je određuje, a njezino napredovanje i kvaliteta temelji se na suradničkom profesionalizmu, kompetencijama i samoprocjeni svih uključenih u odgojno-obrazovni proces. Kvaliteta i kultura dijaloga svih dionika odgojno-obrazovnog procesa i evaluacije, stvaranje mreža suradničkog planiranja profesionalnog razvoja doprinosi otvorenom sustavu i „organizaciji koja uči“. Suradnički profesionalizam njeguje individualnu i kolektivnu učinkovitost, samoefikasnost koji utječu na kontinuirani profesionalni razvoj, odgoj i učenje djece. Možemo reći da kvalitetu ustanove uvjetuju i određuju vrijednosti, stavovi i uvjerenja, komunikacija i profesionalni odnosi, okruženje, zajednički rad, dijeljenje znanja, vještina i iskustva koji doprinose unapređenju postignuća djece, odgojitelja i drugih sustručnjaka. Pretkazatelji unapređenja uvjeta i održavanja kvalitete ustanove uključuju sve dionike spremne na samorefleksivnost, otvorenost, timski rad, fleksibilnost i kooperativnost te kreativan metakognitivan pristup. Shodno navedenom, cilj ovog istraživačkog rada jest vrednovanje kvalitete ustanove i utvrđivanje važnosti suradničkog profesionalizma.

Ključne riječi: kompetencije, (ne)kvaliteta ustanove, profesionalni identitet, samoprocjena, suradnički profesionalizam

Dijana Guštin and Margareta Šporčić Škrobonja
dijanagustin@gmail.com

Collaborative professionalism as a predictor of quality development in the Institution of Early and Preschool Education

The institution for early and preschool education has its own identity which defines it, and its progress and quality of the progress is based on cooperative professionalism, competence and self-evaluation of all people who are involved in the educational process. The quality and culture of dialogue of all stakeholders in the educational process and evaluation, the creation of networks of collaborative professional development planning contributes to an open system and a "learning organization". Cooperative professionalism brings forward individual and collective efficiency and the self-efficiency that affect the continuous professional development, upbringing and learning of children. We can say that the quality of the institution is conditioned and determined by values, attitudes and beliefs, communication and professional relations, environment, teamwork, sharing knowledge, skills and experiences that contribute to improving the achievements of children, educators and other professionals. Predictors of

improving the conditions and maintaining the quality of the institution include all stakeholders ready for self-reflection, openness, teamwork, flexibility and cooperation, and a creative metacognitive approach. Accordingly, the aim of this research work is to evaluate the quality of the institution and determine the importance of collaborative professionalism.

Keywords: competencies, (not)quality of the institution, professional identity, self-evaluation collaborative professionalism

Dora Akšamović, Aleksandra Krampač-Grljušić i Anja Mišura Kovač
doraaksamovic@gmail.com

Suradnja s roditeljima djeteta s teškoćama u razvoju pri prijelazu iz predškolske ustanove u sustav osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja

Različiti sustavi zaštite i djelovanja, pa tako predškolski i osnovnoškolski sustav odgoja i obrazovanja, različito definiraju djecu s teškoćama i koriste različitu terminologiju. Navedeno otežava period tranzicije iz predškolskog u osnovnoškolski sustav odgoja i obrazovanja. Proces tranzicije predstavlja prijelaz iz jedne faze života u drugu i nerijetko je izvor stresa za dijete s teškoćama i njegove roditelje. Roditelji djece s teškoćama upisom u osnovnu školu suočavaju se s novim izazovima i drukčijim zahtjevima te je suradnja između različitih sustava i participacija roditelja potrebna za uspješno određivanje potrebne podrške djetetu s teškoćama, kao i uključivanja djeteta u primjereni program odgoja i obrazovanja. Ipak, nerijetko je kvalitetna suradnja s roditeljima djeteta s teškoćama izostavljena s čime i uspješno uključivanje djeteta s teškoćama u inkluzivno obrazovanje. Cilj je rada pružiti uvid u participaciju roditelja djece s teškoćama i njihovu suradnju sa stručnjacima u tranzicijskom periodu iz predškolske u školsku ustanovu. Uspješna suradnja između roditelja i odgojno-obrazovnih djelatnika škole i predškolske ustanove odražava se na djetetovo postignuće, osobni razvoj i ponašanje, kao i na smanjenje stresa kojem su roditelji djeteta s teškoćama izloženi. Međusobno povjerenje roditelja i odgojno-obrazovnih djelatnika te dijeljenje informacija u interesu djeteta omogućuju zajedničko pronalaženje najboljeg mogućeg rješenja za dijete s teškoćama, poput izbora škole i programa koji će omogućiti ostvarivanje najvišeg razvojnog potencijala djeteta. Roditelji su iznimno važan čimbenik kao izvor informacija o djetetu s teškoćama, specifičnostima njegova razvoja te njegovim jakim stranama, interesima i potrebama.

Ključne riječi: djeca s teškoćama, suradnja, terminologija, tranzicija

Dora Akšamović, Aleksandra Krampač-Grljušić and Anja Mišura Kovač
doraaksamovic@gmail.com

Cooperation with parents during transition of child with disabilities from early and preschool education to primary school system

Different protective and functional systems, such as early childhood and preschool education and the elementary school system among others, use different definitions and terminology for children with disabilities. This lack of consistency in terminology further complicates the period of transition from early and preschool education to the elementary school system even harder. Transition is a process of crossing from one stage of life to another, and is potentially a major stressor for a child with disabilities and his or her parents. During the transition to elementary school, the child with disabilities and his or her parents cope with new challenges and different

requests. Therefore, cooperation between different systems and parent involvement are necessary to successfully determine the support needed for a child with disabilities and to engage the child in an appropriate educational program. However, there is often a lack of effective collaboration with parents of children with disabilities, resulting in the child not being successfully included in an inclusive education system. The purpose of this paper is to provide insight into the specifics of collaboration between parents, early and preschool education institutions, and elementary schools during the transition period by reviewing research that has already been conducted. The child's performance, his personal development, behaviour, and stress levels experienced by parents are positively impacted by successful collaboration between parents and educational professionals. Mutual trust and sharing information between parents and educational professionals are important factors in providing an opportunity for finding the best solution for children with disabilities in the form of selecting an appropriate school and educational programs to reach the maximum developmental potential of the child. Parents are an extremely important factor in providing important information about children with disabilities, peculiarities of their development and their interests and needs.

Keywords: children with disabilities, cooperation, terminology, transition

Anita Bubalo Jambrović i Anita Imre
anita.bubalog2@gmail.com

Suvremeni pristupi stručnom usavršavanju i profesionalnom razvoju odgajatelja

U posljednje vrijeme sve se više stavlja naglasak na analizu i istraživanja raznih pristupa stručnom usavršavanju odgajatelja u ustanovama ranog i predškolskog odgoja. Profesionalni razvoj odgojitelja temelji se na ideji da kontinuirano stručno usavršavanja čini osnovu razvoja odgojno-obrazovne ustanove ranog i predškolskog odgoja, sukonstrukciju znanja odgojitelja i drugih stručnih djelatnika. Cilj ovog rada bio je dati prikaz i analizu različitih modela stručnog usavršavanja kao što su: grupni oblici rada na razini ustanove i izvan nje, individualni oblici rada unutar ustanove i izvan nje te rad s pripravnicima. Na temelju analize relevantne literature kao i pregleda i prikaza dosadašnjih istraživanja koji se bave tom problematikom, načinjen je teorijski dio rada. Rezultati teorijske analize rada pokazuju kako će primjena raznih modela stručnog usavršavanja ovisiti o specifičnostima pojedinog vrtića, međusobnoj interakciji među odgojiteljima, stručnim suradnicima kao i kontekstu u kojoj se kvaliteta i kultura ustanove oživotvoruje.

Ključne riječi: stručno usavršavanje, individualni oblici rada, znanje, profesionalni razvoj, kultura ustanove

Anita Bubalo Jambrović and Anita Imre
anita.bubalog2@gmail.com

Modern approaches to professional training and professional development of educators

Recently, there is an increasing emphasis on the analysis and studies of various approaches to professional development of educators in early and preschool education institutions. Professional development of educators is based on the idea that continuous professional development is the basis for the development of educational institutions of early and preschool education, co-construction of knowledge of educators and other professionals. The aim of this paper was to present and analyze different models of professional development such as: group forms of work at the level of the institution and outside, individual forms of work inside and outside the institution, and work with trainees. Based on the analysis of relevant literature as well as reviews of previous research dealing with this issue, a theoretical part of the paper was made. The results of the theoretical analysis of the work show that the application of various models of professional development will depend on the specifics of each kindergarten, the interaction between educators, professional associates and the context in which the quality and culture of the institution.

Keywords: individual forms of work, institution culture, knowledge, professional development, professional training

Mirna Erk, Tijana Borovac i Silvija Ručević

mradisic@foozos.hr

Treba li s učenjem engleskog kao stranog jezika u Hrvatskoj započeti u vrtiću?

Engleski je jezik danas jezik međunarodne komunikacije te se ovlađanost engleskim jezikom smatra čimbenikom obrazovne i poslovne budućnosti novih naraštaja. Stoga ima važno mjesto u odgojno-obrazovnom sustavu svake države i zasluguje pojačanu pozornost kreatora obrazovnih jezičnih politika. Štoviše, jedna je od najznačajnijih promjena u obrazovanju na globalnoj razini uvođenje učenja stranog jezika, uglavnom engleskog, u niže razrede osnovnog obrazovanja (Johnstone, 2009), a Europska je komisija (2011) preporučila da se s učenjem jednog stranog jezika započne već na predškolskoj razini, što se i dogodilo, iako u vrlo malom broju europskih zemalja. Što se u Hrvatskoj događa s učenjem engleskog jezika u vrtiću i kako je ono povezano s učenjem u redovnoj nastavi? O pitanjima povezanim s ranijim početkom učenja engleskog jezika i prijelazom na školsko učenje te uočenim nedostacima u sustavu raspravljamo u ovom izlaganju pozivajući se na nalaze istraživanja u našoj (Letica Krevelj i Mihaljević Djigunović, 2021) i drugim sredinama (Courtney, 2014; Hund et al., 2008; Pfenninger i Lendl, 2017). Posebno predstavljamo pilot-istraživanje u kojem smo anketiranjem učenika (N=50) u višim razredima osnovne škole doznali o njihovoј percepciji važnosti dobi na početku učenja za dugoročan uspjeh. Temeljem dobivenih rezultata raspravljamo o opravdanosti uvođenja stranog jezika u predškolski odgoj i obrazovanje djece i, posljedično, izazovima s kojima se suočavaju dionici u redovnoj nastavi stranog jezika na osnovnoškolskoj razini.

Ključne riječi: engleski kao strani jezik, kontinuitet predškolsko obrazovanja, rano učenje engleskog jezika, tranzicija

Mirna Erk, Tijana Borovac and Silvija Ručević

mradisic@foozos.hr

Should Croatians begin learning English as a foreign language in kindergarten?

Today, the English language is the language of international communication, and proficiency in English is a factor in the educational and professional future of new generations. Therefore, it has an important place in the education system of every country and deserves increased attention from the creators of educational language policies. Moreover, one of the most significant changes in education at the global level is the introduction of foreign language learning, mainly English, in the lower grades of primary education (Johnstone, 2009). The European Commission (2011) recommended that learning a foreign language should be introduced at the pre-primary level, which has been happening in a very small number of

European countries. What is happening in Croatia with learning English in kindergarten and how is it related to learning English in mainstream education? Issues related to an earlier start of English language learning, the transition to school learning, and the observed shortcomings in the system are discussed and brought into connection with research findings in our (Letica Krevelj and Mihaljević Djigunović, 2021) and other learning environments (Courtney, 2014; Hund et al., 2008; Pfenninger and Lendl, 2017). In particular, we present a pilot study in which learners ($N = 50$) in upper grades of primary school completed a survey about their perception of the importance of age at the beginning of learning for long-term success. The findings are used to launch a discussion about the justification for an introduction of foreign language learning into preschool education as well as about challenges faced by different stakeholders in foreign language classes at the primary level.

Keywords: continuity early English language learning, English as a foreign language, pre-primary education, transition

Blaženka Bačlija Sušić, Tomislv Cvrtila i Željka Bujanić
blazenka.baclijasusic@ufzg.hr

Učinak integriranih glazbenih aktivnosti na razvoj glazbenih sposobnosti djece predškolske dobi

S obzirom na važnost djetetova cjelovitog učenja i usvajanja znanja (NKRPOO, 2015), cjeloviti, umjetnički i integrirani pristup glazbenom obrazovanju ima osobiti doprinos razumijevanju povezanosti glazbe i djetetova razvoja (Sarrazin, 2016).

U razvoju djetetovih glazbenih sposobnosti (engl. *music aptitude*) (Gordon, 1979, 1986), uz roditelje, važnu ulogu imaju i odgojitelji (Gruhn, 2019) te se upravo od odgojitelja očekuje pravovremena i rana identifikacija djetetovog glazbenog potencijala te potencijalne glazbene darovitosti (Bačlija Sušić i Svalina, 2018).

Cilj istraživanja jest procijeniti učinak kontinuiranog provođenja integriranih glazbenih aktivnosti na razvoj djetetova potencijala za učenje glazbe tijekom boravka u ustanovi ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja (RPOO).

U okviru etnografskog istraživanja koji je dio istraživačkog projekta u tijeku, temeljem inicijalne procjene uporabom instrumenta Primary Measures of Music Audition - PMMA (Gordon, 1979), procijenjene su dvije temeljne dimenzije dječjeg glazbenog potencijala: tonalni i ritamski. Sukladno utvrđenim snagama i slabostima djece, provedene su planirane glazbene aktivnosti koje su bile povezane s drugim područjima te su praćene reakcije djece. Nakon dva mjeseca ponovno je procijenjena razina djetetova glazbenog potencijala uporabom instrumenta PMMA. U istraživanju su sudjelovale dvije skupine djece, iz ruralne i gradskog sredine u dobi od 5 do 6 godina (N=43).

Očekuje se da intenzivno bavljenje glazbenim aktivnostima uz primjerene poticaje i podršku odgojitelja u okviru integriranog pristupa u kontekstu RPOO-a, pridonosi razvoju djetetova glazbenog potencijala. Na taj način glazbene aktivnosti kao oblici verbalnog i neverbalnog medija u okviru djetetove igre, sredstvo su dječjeg izraza emocija i misli, komunikacije te kreativanog izričaja, što nadalje pridonosi njegovom samoispunjenju, samoaktualizaciji te cjelovitom razvoju (Bačlija Sušić i sur. 2019).

Ključne riječi: djetetov cjeloviti razvoj; integrirani kurikulum, glazbeni potencijal, rano i predškolsko obrazovanje

Blaženka Bačlija Sušić, Tomislv Cvrtila and Željka Bujanić
blazenka.baclijasusic@ufzg.hr

The effect of integrated musical activities on the development of musical abilities of preschool children

Given the importance of the child's holistic learning and knowledge acquisition (NKRPOO, 2015), a holistic, artistic and integrated approach to music education has a particular contribution to understanding the connection between music and children's development (Sarrazin, 2016).

In addition to parents, educators have an important role in the development of children's musical aptitude (Gordon, 1979, 1986; Gruhn, 2019). As well as that, they are expected to timely and early identify the child's musical potential and potential musical giftedness (Bačlija Sušić and Svalina, 2018).

The aim of the research is to assess the effect of continuous implementation of integrated music activities on the development of children's potential for learning music during the child's stay in ECE settings.

In the framework of ethnographic method, as part of an ongoing research project based on an initial assessment, using the Primary Measures of Music Audition (PMMA) instrument (Gordon, 1979), two fundamental dimensions of a child's musical potential were assessed: tonal and rhythmic.

In accordance with children's strengths and weaknesses identified, planned musical activities linked with other fields were carried out, while monitoring children's reactions. After two months, the level of children's musical potential was reassessed using the PMMA instrument. The research included 5 to 6-year-old children from rural and urban areas.

Intensive engagement in musical activities, with adequate incentives and support from educators within the ECE integrated approach, is expected to contribute to the development of a child's musical potential. In this way, musical activities as a form of verbal and nonverbal media within the child's play are a mean for children's expression of emotions and thoughts, communication and creative expression, which further contributes to child's self-fulfilment, self-actualisation and overall development (Bačlija Sušić et al, 2019).

Keyword: children's holistic development; integrated curriculum; music potential; preschool education

Siniša Opić, Tihana Kokanović i Ana Žnidarec Čučković
sinisa.opic@ufzg.hr

Učinak podrške ravnatelja na kolektivnu efikasnost vrtića kroz percepciju odgajatelja

Kolektivna efikasnost jest poimanje i vjerovanje ljudi pojedine ustanove u vlastite mogućnosti i njihove sposobnosti potrebne za izvršavanje aktivnosti vezane uz njihov djelokrug rada. Smatra se značajnim čimbenikom postignuća i uspješnosti u radu. Postići kolektivnu efikasnost u predškolskoj ustanovi zahtijevalo bi kvalitetnu podršku ravnatelja, koji bi svojim ponašanjem i djelovanjem kreirao pozitivno ozračje. Kako bi ispitali povezanost podrške ravnatelja s kolektivnom efikasnošću vrtića, postavljen je cilj istraživanja kojim se želi testirati izravan utjecaj podrške ravnatelja na kolektivnu efikasnost vrtića kroz percepciju odgajatelja. Nadalje, ispitat će se je li povezanost podrške ravnatelja i kolektivne efikasnosti vrtića posredovana varijablama samoefikasnosti odgajatelja, odanosti vrtiću i kvalitete međuljudskih odnosa. Za procjenu slaganja pretpostavljenog modela s podatcima rabit će se strukturalno modeliranje u Amosu. Istraživanje je u tijeku, a provodi se među odgajateljima na području Republike Hrvatske u *online* obliku. Prikupljanje podataka provodi se primjenom sljedećih skala: Skala Percepcije podrške ravnatelja PSS, Teachers' Sense of Teacher Efficiency Scale (TSES), Collective Efficiency Scale (CE-Scale), Skala odanosti školi i Skala kvalitete međuljudskih odnosa modificirane za potrebe ovog istraživanja. Budući da kolektivna efikasnost u kontekstu predškolskih ustanova nije često istraživani konstrukt, rezultati mogu donijeti jasniju sliku te uputiti na smjernice za postizanje uspješnosti rada i općeg zadovoljstva djelatnika. Dodatno, sadržaj i rezultati koji će proizaći iz rada doprinijet će jasnjem viđenju i razumijevanju te tematike, a time i pružanju novih znanstvenih interpretacija te mogućnost praktične implikacije u predškolske ustanove.

Ključne riječi: kolektivna efikasnost; podrška ravnatelja; predškolske ustanove; samoefikasnost odgojitelja

Siniša Opić, Tihana Kokanović and Ana Žnidarec Čučković
sinisa.opic@ufzg.hr

The impact of principal support on the collective efficiency of the preschool institution from the perspective of preschool teachers

Collective efficiency is the understanding and belief of the people of an individual institution in their own possibilities and abilities needed to carry out activities related to their scope of work. It is considered a significant factor in achievement and success in work. In order to achieve collective efficiency in the preschool institution, it is necessary to acquire quality support from the principal, who would be using his behavior and actions to create a positive atmosphere. In order to examine the connection between the support of the principal and the collective efficiency of the preschool institution, the aim of the research was to test the direct impact of

the support of the principal on the collective efficiency of the preschool institution from the perspective of preschool teachers. Furthermore, it will be examined whether the connection between the support of the principal and the collective efficiency of the preschool institution is represented by the variables of self-efficiency of preschool teachers, loyalty to the preschool institution, and the quality of interpersonal relationships. Structural modeling in Amos. will be used to estimate the match of the assumed model with the data. The research is now in process and is conducted online among preschool teachers in the Republic of Croatia. Data collection is carried out using the following scales: Principal Support Scale (PSS), Teachers' Sense of Efficiency Scale (TSES), Collective Efficiency Scale (CE-Scale), School Loyalty Scale, and Interpersonal Relationship Scale modified for this research. As collective effectiveness in the context of preschool institutions has not been frequently researched, the results can provide a clearer picture and point out the guidelines for achieving performance and overall employee satisfaction. In addition, the content and results emerging from the paper will contribute to a clearer view and understanding of this topic, and thus provide new scientific interpretations as well as the possibility of practical implications in preschool institutions.

Keyword: collective efficiency; principal support; preschool institutions; preschool educator self-efficacy

Ivana Visković, Andriana Marušić i Jelena Topić
iviskovic@ffst.hr

Umrežavanje kao strategija učenja

Pandemija koronavirusa Covid-19 naglasila je strukturne poteškoće formalnog obrazovanja odgojitelja koje ograničavaju iskustveno učenje i prepoznavanje znanstvenih postavki u pedagoškoj praksi. To usmjerava na istraživanje najboljih mogućnosti umrežavanja odgojitelja praktičara i studenata RPOO-a, te studenata različitih studijskih godina međusobno. Proces umrežavanja temelji se na prepostavci da „mrežni suradnici“ imaju specifične informacije i znanja potrebna za cijelovito razumijevanje odgojno-obrazovnog procesa i može generirati nove, kreativne spoznaje.

Obrazovanje temeljeno na aplikativnoj implementaciji teorijskih znanja u pedagoškoj praksi postaje jedan od pretkazatelja profesionalnog razvoja (EU Komisija, 2021). Započeto je zato umrežavanje znanstvenika iz područja RPOO-a, odgojitelja praktičara i studenata RPOO-a kroz nastavu, seminare i neformalne susrete. Zagovara se analiza teorijskih postavki u pedagoškoj praksi te konstruktivno propitivanje implicitnih pedagoških paradigmi.

Mišljenje studenata RPOO-a ($N=109$) o praksi umrežavanja istraženo je Upitnikom konstruiranim za potrebe ovog istraživanja ($\alpha=.719$). Studenti procjenjuju da kvaliteti učenja doprinose iskustva odgojitelja pripravnika ($M=4,61$; $SD=0,65$) i praktičara ($M=4,59$; $SD=0,65$), dok je stručna praksa nužna za razumijevanje teorije ($M=4,59$; $SD=0,61$). Smatraju da profesionalni razvoj odgojitelja započinje od prve godine studija ($M=4,64$; $SD=0,63$).

Upotrijebljena ljestvica prikladna je za faktorsku analizu ($KMO=.717$; $\chi^2(820)=1849,48$; $p<.000$). Primjenom Scree Plota izdvojeno je pet faktora koji zajedno objašnjavaju 46,12% varijance. Moguće ih je tumačiti kao povezivanje teorije i prakse, izvore učenja, poteškoće, preferiranje prakse te nepovezanost teorije i prakse.

Primjenom jednosmjerne analize varijance uočeno je da studenti 3. godine RPOO-a statistički značajno procjenjuju važnost povezivanja teorije i prakse ($F_2=5,086$; $p=.008$) i umrežavanja kao strategije učenja ($F_2=3,892$; $p=.024$) u odnosu na prve dvije studijsku godinu. Nije uočena povezanost procjene i osobne uloge studenata u procesu umrežavanja. Uz ograničenja malog uzorka, nalazi ovog istraživanja upućuju na potrebu sustavnog povezivanja teorije i prakse kao pretkazatelja razvoja funkcionalnih znanja i profesionalnih kompetencija studenata.

Ključne riječi: izvori učenja, suradničko učenje, umrežavanje studenata i praktičara

Ivana Visković, Andriana Marušić and Jelena Topić
iviskovic@ffst.hr

Networking as a learning strategy

The Covid-19 pandemic highlighted difficulties and limited experiential learning and the recognition of scientific theories in pedagogical practice of ECE students. This knowledge directs to the research of optimal networking opportunities for teachers-practitioners and students of ECE, and students of different study years with each other. The networking implies that "network collaborators" have the specific information and knowledge needed to fully understand the educational process and can generate new, creative insights.

Education based on the applied implementation of theoretical knowledge in pedagogical practice is becoming one of the predictors of professional development (EU Commission, 2021). Networking of ECE scientists, teachers-practitioners and students through classes, seminars and informal meetings was initiated.

The opinion of ECE students ($N = 109$) on networking practice was investigated by a Questionnaire constructed for the purposes of this research ($\alpha = ,719$). Students estimate that the experience of trainee preschool teachers ($M = 4.61$; $SD = 0.65$) and teachers-practitioners ($M = 4.59$; $SD = 0.65$) contributes to the quality of learning, while professional practice is necessary to understand the theory ($M = 4.59$; $SD = 0.61$). They believe that the professional development of teachers begins from the first year of study ($M = 4.64$; $SD = 0.63$).

Using Scree Plot, 5 factors were identified that together explain 46.12% of the variance. They can be interpreted as: connecting theory and practice; sources of learning; difficulties; practice preference; and the incoherence of theory and practice.

Applying one-way analysis of variance, it was noticed that 3rd year ECE students statistically significantly assess the importance of connecting theory and practice ($F_2=5,086$; $p= ,008$) and networking as a learning strategy ($F_2=3,892$; $p= ,024$) compared to the first two academic years. No association between assessment and personal role of students in the networking process was observed. In addition to the limitations of the small sample, the findings of this research point to the need for systematic connection of theory and practice as a predictor of the development of functional knowledge and professional competencies of students.

Keywords: collaborative learning; learning resources; networking of students and practitioners

Mirjana Knežević i Monika Đuranović
mirjana.knezevic198@gmail.com

Usporedba stavova odgojitelja i studenata ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja o kompetencijskom okviru odgojitelja u dječjem vrtiću

Svjedoci smo velikih promjena u svijetu posljednjih nekoliko godina koje se uvelike odražavaju i na sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Sve više seoskih naselja dobiva dječje vrtiće, a time raste i potreba za odgojiteljima. Cijeli je odgojno-obrazovni sustav uzdrmala situacija vezana uz COVID-19, a kada se njoj počeo nazirati kraj, sustav se suočio i s potrebom uključivanja djece izbjeglica u dječje vrtiće.

Zbog svih tih promjena nužno je pitati se koja su to najvažnija kompetencijska područja odgojitelja u drugom desetljeću 21. stoljeća. Kompetencije su skup znanja, vještina i sposobnosti koje osoba mora posjedovati kako bi uspješno ispunila određeni zadatak, a uključuju i samostalnost te odgovornost.

Brojni su se autori bavili podjelom kompetencija, a u empirijskom dijelu ovoga rada odabrana je podjela na sljedećih šest kompetencijskih područja koje su ustanovile Rangelov Jusović i Vizek Vidović (2013), a sustavu ranog odgoja i obrazovanja prilagodila Fatović (2016): dijete i učenje, okruženje za učenje, poučavanje, ustanova, obitelj i zajednica, profesionalni razvoj, razvoj ustanove i unapređenje sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Cilj istraživanja bio je utvrditi koje od navedenih kompetencijskih područja odgojitelji i studenti smatraju najvažnijima u radu odgojitelja u dječjem vrtiću, to jest kako rangiraju navedena područja. Istraživanje je provedeno tijekom lipnja 2022. godine među 20 odgojitelja koji se zaposleni u privatnim i državnim vrtićima u gradu Osijeku te među 20 studenata ranog i predškolskog odgoja koji studiraju na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku. Potrebni su podatci prikupljeni anketnim upitnikom te su statistički obrađeni. Utvrđeno je kako ne postoji statistički značajna razlika između stavova odgojitelja i stavova studenata o najvažnijem kompetencijskom području odgojitelja u dječjem vrtiću.

Ključne riječi: kompetencije, odgojitelj, dječji vrtić

Mirjana Knežević and Monika Đuranović
mirjana.knezevic198@gmail.com

Comparison of attitudes of educators and students of early and preschool education on the competence framework of kindergarten teachers

We are witnessing great changes in the world in recent years, which are largely reflected in the system of early and preschool education. More and more rural settlements are getting kindergartens, and thus the need for educators is growing. The entire educational system was

shaken by the situation related to COVID-19, and when it came to an end, the system faced the need to include refugee children in kindergartens.

Because of all of these changes, it is necessary to ask what the most important competence areas of kindergarten teachers are in the second decade of the 21st century. Competences are a set of knowledge, skills and abilities that a person must possess in order to successfully complete a certain task, and include independence and responsibility.

Numerous authors dealt with the division of competencies, and in the empirical part of this paper the division into the following six competence areas were chosen, established by Rangelov Jusović and Vizek Vidović (2013), and adapted to the early education system by Fatović (2016): child and learning, learning environment, institution, family and community, professional development, institution development and improvement of the system of early and preschool education. The aim of the research was to determine which of the mentioned areas of competence teachers and students consider the most important in the work of kindergarten teachers, that is, how they rank the mentioned areas. The research was conducted in June 2022 among 20 educators employed in private and state kindergartens in the city of Osijek and among 20 students of early and preschool education studying at the Faculty of Educational Sciences in Osijek. The necessary data were obtained through a survey questionnaire and were statistically processed. It was found that there is no statistically significant difference between the attitudes of educators and the attitudes of students about the most important competence area of educators in kindergarten.

Keywords: competencies, educator, kindergarten

Zrinka Hržić
zrinkaoo@gmail.com

Utjecaj senzomotorike na redefiniranje kvalitete u jaslicama

Dijete kreira svoja znanja, ono konstruira i sukreira svoje aktivnosti u bogatom i poticajnom okruženju. Djetetov prvi doticaj sa svijetom počinje osjetilima, stoga je važno omogućiti takva senzomotorička okruženja koja će bogatiti njegov svijet istraživanjem i igrom. Jaslička dob djeteta pogodno je razdoblje senzomotoričkih aktivnosti. Stoga u duhu povezanosti sustava odrastanja u odgojno-obrazovnom sustavu, jasličko dijete „gladuje“ za poticajima senzomotoričke prirode jer time se postavlja temelj za sva razvojna područja – govor i komunikacija, spoznaja, socioemocionalni i tjelesni razvoj. Sva senzomotorička područja – implementiraju taktilne (dodir), vizualne (vid), auditivne (sluh), olfaktivne (njuh) i gustativne (okus) elemente i time doprinose skladnom funkcioniraju cijelog organizma djeteta. Svi putevi do iskustva vode preko osjetila. Tako djeca jasličke dobi, kroz senzomotoričke aktivnosti, postavljaju temelje samokontroli, stabilnosti emocionalnih stanja, jačaju prag tolerancije te im se jača senzomotorička inteligencija. U okruženju bogatom senzomotoričkim poticajima dijete bira stimulaciju koju želi i za kojom pokazuje intrizičnu potrebu. Seznorni materijali u kombinaciji s motoričkim kretanjem u velikoj mjeri doprinose integriranom osjetilnom sustavu. Izlaganjem primjera dobre prakse želimo podržati ulaganja u senzomotoričku stimulaciju djece jasličke dobi koje svakako doprinosi redefiniranju kvalitete ranog odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: dijete, igra, motorika, okruženje, senzorika

Zrinka Hržić
zrinkaoo@gmail.com

The influence of sensorimotor skills on redefining quality in nurseries

The child creates his knowledge, he constructs and co-creates his activities in a rich and stimulating environment. The child's first contact with the world begins with the senses, so it is important to provide such sensorimotor environments that will enrich his world with exploration and play. The crib age of the child is a suitable period of sensorimotor activities. Therefore, in the spirit of the connection between the system of growing up in the educational system, the nursery child is "starving" for stimuli of sensorimotor nature because it lays the foundation for all areas of development - speech and communication, cognition, socio-emotional and physical development. All sensorimotor areas - implement tactile (touch), visual (sight), auditory (hearing), olfactory (sense) and gustatory (taste) elements and thus contribute to the harmonious functioning of the child's body. All paths to experience lead through the senses. Thus, children of nursery age, through sensorimotor activities, lay the foundations of self-

control, stability of emotional states, strengthen the threshold of tolerance and have a stronger sensorimotor intelligence. In an environment rich in sensorimotor stimuli, the child chooses the stimulation he wants and for which he shows an intriguing need. Sezor materials in combination with motor movement greatly contribute to the integrated sensory system. Through this presentation of examples of good practice, we want to support investments in sensorimotor stimulation of children of nursery age, which certainly contributes to redefining the quality of early childhood education.

Keywords: child, environment, motor skills, sensory perception, play

Sonja Rutar, Tina Štemberger i Bogdana Borota
sonja.rutar@pef.upr.si

Utjecaj suradničkog rada učitelja i umjetnika na promjenu kulturnog i umjetničkog odgoja u dječjim vrtićima

U radu će biti prikazani rezultati projekta SKUM - Razvijanje komunikacijskih sposobnosti kroz kulturni i umjetnički odgoj, koji se od 2017 do 2022 provodio u javnim vrtićima, osnovnim i srednjim školama u Sloveniji. Cilj projekta bio je dozнати u kojoj mjeri i na koji način vrtići i škole djeci/mladima pružaju pristup visokokvalitetnim umjetničkim iskustvima, te razviti didaktičke pristupe i nove oblike integracije odgojno-obrazovnog rada s umjetničkim aktivnostima, uključujući manje priznata područja umjetnosti. Uključeno je 32 partnera, uključujući četiri javna visokoškolska učilišta, jedan javni istraživački institut, jednu javnu ustanovu i 26 obrazovnih ustanova. Jedno od temeljnih načela projekta bilo je uključivanje umjetnika u pedagoški proces – zajednički rad učitelja i umjetnika. Nalazi pokazuju da je uključenost umjetnika u pedagoški proces promijenila način planiranja, realizacije i evaluacije odgojno-obrazovnog procesa, što je utjecalo i na način profesionalnog razvoja učitelja i odgojitelja. Komplementarnost zajedničkog pedagoškog rada odgojitelja/učitelja i umjetnika pridonijela je promjeni mogućnosti dječeg iskustva, znanja i izražavanja u kulturno-umjetničkom obrazovanju.

Ključne riječi: umjetnici, kulturno-umjetnički odgoj, predškolski odgoj, odgojitelji

Sonja Rutar, Tina Štemberger and Bogdana Borota
sonja.rutar@pef.upr.si

The impact of teachers and artists collaborative work on changing cultural and art education in kindergartens

The paper will present the findings and results of the SKUM project - Developing Communicative Abilities through Cultural and Arts Education, which was carried out from 2017 to 2022 in Slovenian public kindergartens, basic and secondary schools. The aim of the project was to find out to what extent and in what ways kindergartens and schools provide children/young people with access to high quality artistic experiences, and to develop didactic approaches and new forms of integrating educational work with artistic activities, including less recognised areas of the arts. 32 partners were involved, including 4 public higher education institutions, 1 public research institute, 1 public institution and 26 educational institutions. One of the fundamental project principles was the involvement of artists in the pedagogical process - a joint work of teachers and artists. The findings show that the involvement of artists in the pedagogical process has changed the way educational process is planned, realised and evaluated, which has also had an impact on the way teachers and educators develop professionally. The complementarity of the joint pedagogical work of educators/teachers and artists has

contributed to changing the opportunities for children's experience, knowledge and expression in cultural and artistic education.

Keywords: artists, cultural and art education, pre-school education, preschool teacher

Klaudija Ešegović, Nada Baranašić, Marija Pintar i Tea Resanović
vrtic.baltazar@gmail.com

Uvid u dječje spoznaje s obzirom na prirodu poticaja te mogućnosti samoorganiziranih aktivnosti djece

Dijete svakodnevno aktivno sudjeluje u svijetu istražujući, promišljajući i revidirajući vlastite spoznaje. Uloga odgojitelja u institucionalnom procesu dječjeg dolaska do spoznaja temelji se na omogućavanju uvjeta i podršci samomotivirajućim, samoorganizirajućim te smislenim i svrhovitim aktivnostima za djecu, odnosno od djece. Priroda poticaja koji su dostupni u okruženju, uvelike utječe na način na koji će dijete aktualizirati svoje potencijale, kompetencije te u kojoj mjeri će moći slobodno participirati, rješavati probleme uz skaliranje (engl. scaffolding) (Vygotsky, 1972.) podržavajućeg odgojitelja. Koliko je prisutna instruktivna pedagogija (Šagud, 2015.), a koliko je prisutna i moguća većinska usmjerenost na igru te sukireiranje i nadogradnja procesa temeljem dječjih uvida, interesa i sukonstruktivističkog učenja.

Cilj istraživanja jest dublje razumijevanje dječjeg procesa dolaženja do spoznaja s obzirom na različitu prirodu poticaja te mogućnosti samoorganiziranih aktivnosti djece. U akcijskom istraživanju rabljen je kvantitativni (Likertova skala za procjenu pojedinih segmenata za voditelja istraživanja) i kvalitativni dio (praćenje i dokumentiranje dječjih aktivnosti, razmišljanja, kreacija, interakcija te pripreme, promišljanja, intervencija za odgojitelje).

Tijekom istraživanja promišljana su etička pitanja objektivnosti interpretacije voditelja istraživanja, odnosno odmicanje od prijašnjih i potencijalnih subjektivnih konstrukcija vezanih uz pojedinu djecu, njihove mogućnosti i akcije. Uvažavajući standarde etike, više su puta preispitivani vlastiti zaključci, raspravljeni, reflektirani i samoreflektirani te nakon više evaluacija doneseni kao takvi.

Istraživanje je otvorilo dodatan poticaj za praktičnu primjenu te teorijsko razumijevanje. Rezultiralo je povećanjem razine razumijevanja kako upravo bogato osmišljeno okruženje, uz dostupne najrazličitije izražajne medije slobodnog izbora te poticajna pitanja podržavajućeg odgojitelja dovode do autonomnog učenja, inicijativnosti, divergentnog mišljenja te rastućih metakognitivnih sposobnosti kod djece. Sve zajedno također je unaprijedilo uspješnu inteligenciju djece (Sternberg, 1999.).

Ključne riječi: dječja spoznaja, instruktivna pedagogija, podržavajući odgajatelj, samoorganizirane aktivnosti, uspješna inteligencija

Klaudija Ešegović, Nada Baranašić, Marija Pintar and Tea Resanović
vrtic.baltazar@gmail.com

Insight into children's knowledge given the nature of encouragement and the possibility of self-organized activities of children

Every day, the child actively participates in the world by researching, reflecting and revising his own knowledge. The role of educators in the institutional process of children's gaining knowledge is based on providing conditions and support for self-motivating, self-organizing, meaningful and purposeful activities for children, i.e. from children. The nature of the encouragement available in the environment greatly influences the way in which the child will upgrade their potentials, competencies and the extent to which they will be able to freely participate, solve problems encouraged by scaffolding (Vygotsky, 1972) of a supportive educator. To which extent is instructive pedagogy (Šagud, 2015) present, and how much is there a possible majority focus on play and the creation and upgrading of processes based on children's insights, interests and co-constructivist learning.

The goal of the research is a deeper understanding of the children's process of gaining knowledge given the different nature of encouragement and the possibilities of self-organized activities of children. Through action research were used quantitative (Likert scale for assessment of individual segments by the research leader) and qualitative part (observing and documenting children's activities, reflection, creation, interaction and also preparation, reflection and intervention by educators).

During the research, ethical issues of objectivity of the interpretation of the research leaders were considered, i.e. deflection from previous and potential subjective constructions related to individual children, their possibilities and actions. With regard to ethical standards, one's own conclusions have been re-examined several times, discussed, reflected and self-reflected, and after several evaluations concluded as such.

The research opened an additional encouragement for practical application and theoretical understanding. It has resulted in an increased level of understanding of how well-designed environment, with a wide variety of expressive media of free choice and stimulating questions of a supportive educator, leads to autonomous learning, initiative, divergent thinking and growing metacognitive abilities in children. All together, it has also enhanced children's successful intelligence (Sternberg, 1999).

Keywords: children's gaining knowledge, instructive pedagogy, supportive educator, self-organized activities, successful intelligence

Toni Maglica i Ante Grčić
agrcic2@ffst.hr

Vrijednosti roditelja i njihovi stavovi o roditeljstvu kao prediktori roditeljskih kompetencija

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos roditeljskih vrijednosti s njihovim samoprocijenjenim kompetencijama te utvrditi kako vrijednosti roditelja, njihovi stavovi o roditeljstvu, kao i neka sociodemografska obilježja objašnjavaju njihove roditeljske kompetencije. Roditelji djece rane i predškolske dobi ($N=288$; $n_{\text{majke}}=187$; $M_{\text{dob}}=35.03$ godina) ispunili su Schwartzov upitnik vrijednosti (SVS-HR) koji je utemeljen na premisi o postojanju deset različitih tipova vrijednosti, a čija je univerzalnost kao i struktura odnosa potvrđena brojnim istraživanjima. Ipak, pregledom literature utvrđena je nedovoljna istraženost odnosa između navedenih struktura i samoprocijenjene roditeljske kompetencije i stavova o roditeljstvu, stoga su u istraživanju rabljeni Upitnik stavova o roditeljstvu, Skala roditeljske kompetentnosti (PSOC) i Upitnik metaroditeljskih vještina. Utvrđeno je kako su roditeljske kompetencije pozitivno povezane sa stavovima o roditeljstvu te prema vrijednosti više razine, vlastitog odricanja (dobrohotnost i univerzalizam). Provedbom hijerarhijske regresijske analize utvrđeno je kako su pozitivni pretkazatelji roditeljskih kompetencija stavovi prema roditeljstvu i vrijednost vlastitog odricanja, dok je vrijednost otvorenosti za promjene (samousmjeravanje i stimulans) negativan pretkazatelj roditeljskih kompetencija, a s obzirom da na bivarijatnoj razini ta vrijednost nije povezana s kriterijem, to je supresor-efekt. Dobiveni rezultati mogu dati smjernice za prevencijske intervencije usmjerenе populaciji roditelja jer na jasan i nedvosmislen način upućuju na važnost općih ciljeva i vrijednosti roditelja kao i na važnost njihovih stavova prema roditeljstvu.

Ključne riječi: roditeljske kompetencije, stavovi o roditeljstvu, vrijednosti roditelja

Toni Maglica and Ante Grčić
agrcic2@ffst.hr

Parents' values and their views on parenting as predictors of parental competencies

The aim of this research was to examine the relationship between parental values and their self-assessed competences, and to determine how the values of parents, their attitudes on parenting, as well as some socio-demographic characteristics explain their parental competences. Parents of children of early and pre-school age ($N = 288$; $n(\text{mother}) = 187$; $M(\text{age}) = 35.03$ years) filled in Schwartz's value QUESTIONNAIRE (SVS-HR) based on the premise that there are 10 different types of values, the universality of which is confirmed by numerous studies. However, the literature review found insufficient research into the relationship between the aforementioned structures and the self-assessed parental competence and attitudes on parenting. Therefore, the survey also used the questionnaire of positions on parenting, the parental competence scale (PSOC) and the meta-parental skills questionnaire. Parental competencies were found positively linked to attitudes about parenting and towards higher-level values, their own renouncement (goodness and universalism). By conducting hierarchical regression analysis, it was established that positive

predictors of parental competencies are attitudes towards parenting and the value of their own renouncement, while the value of openness for change (self-determination and stimulant) is a negative predictor of parental competencies, and since at the bivariate level this value is not related to criterion, this is a suppressor-effect. These results can provide guidelines for preventive interventions aimed at parents' population because they clearly and unequivocally point to the importance of the general objectives and values of parents as well as to the importance of their attitudes towards parenting.

Keywords: attitudes about parenting, parental competences, parental values

ISBN 978-953-8371-09-7

Osijek, 2022.